

Salla Heiskanen

Sara Pynttari

**“EHKÄ MÄ EN SAAKAAN TÄSTÄ
YSTÄVYYSSUHTEESTA IHAN NII PALJON
PLUSSAA KUIN ANNAN.”**

Viestintä kahden aikuisen välisen ystävyysuhteen
lopettamisessa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatin tutkielma

Huhtikuu 2021

TIIVISTELMÄ

Salla Heiskanen ja Sara Pynttari: ”Ehkä mä en saakaan tästä ystävyysuhteesta ihan nii paljon plussaa kuin annan.” Viestintä kahden aikuisen välisen ystävyysuhteen lopettamisessa

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Viestinnän monitieteinen kandidaattiohjelma

Huhtikuu 2021

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaista viestintää tapahtuu tilanteessa, jossa ystävyysuhde lopetetaan toisen osapuolen aloitteesta. Tutkimuksessa paneudutaan eroa haluavan osapuolen motiivien ilmaisemiseen sekä siihen, miten ystävyysuhteessa tapahtuva viestintä vaikuttaa suhteen päättymiseen. Aiempi ihmissuhteisiin liittyvä tutkimus on ollut vahvasti parisuhdepainotteista, ja ystävyysuhteita on tutkittu lähinnä niiden muodostumisen ja ylläpitämisen kontekstissa. Ystävyysuhteet ovat kuitenkin yhtä merkittäviä ja jopa yleisempiä kuin parisuhteet, ja ystävyyden loppuminen voi olla yksilölle erittäin raskas tapahtuma. Tästä syystä aihetta onkin tärkeä tutkia. Tämä tutkimus pyrkii vastaamaan kysymyksiin siitä, millaista ystävyysuhteen vuorovaikutus oli ennen eroa, millaisilla viestinnällisillä keinoilla ero toteutettiin ja miksi sekä kuinka hyvin eroava osapuoli koki onnistuneensa erotilanteessa.

Tutkimuksen aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla, jotka toteutettiin vallitsevasta koronaviruspandemiasta johtuen videovälitteisesti. Haastatteluihin osallistui neljä henkilöä, jotka olivat tietoisesti lopettaneet ystävyysuhteen. Analyysimenetelmänä käytettiin laadullista sisällönanalyysia, jossa aineisto jaoteltiin erilaisiin teemoihin. Analyysin teoreettisena tukena toimivat Relationaalisen viestinnän teoria sekä ihmissuhteen kehityksen tasoteorioihin lukeutuvat Sosiaalisen läpäisyn teoria ja Porrasmalli.

Tuloksista käy ilmi, että eroon päätyneet ystävyysuhteet koettiin aiemmin läheisiksi ja tärkeiksi, mutta elämäntilanteiden muututtua osapuolien välinen viestintä vähentyi ja tämä vaikutti suhteen dynamiikkaan. Ystävyysuhteissa tärkein ylläpitämisen keino onkin yhteyden pitäminen. Tuloksista ilmenee kaksi erilaista tapaa lopettaa ystävyysuhde: eroava osapuoli voi joko kohdata ystävänsä keskustelemalla erosta hänen kanssaan tai vaihtoehtoisesti lopettaa yhteydenpidon selittelemättä päätöstä millään tavalla. Valitusta eroamistavasta riippumatta ystävyysuhteen päätyminen on raskasta myös eroavalle osapuolelle. Tutkimuksen tuloksilla onkin yhteiskunnallista merkitystä juuri siksi, että kattavampi ymmärrys ystävyysuhteiden ongelmista ja suhteen loppumisesta voi auttaa ennaltaehkäisemään tällaisia erotilanteita ja täten mahdollisesti vähentämään yhteiskunnassamme valitettavan monen kokemaa yksinäisyyttä.

Avainsanat: interpersonaalinen viestintä, ystävyys, konflikti, ystävyysero, relationaalisen viestinnän teoria, ihmissuhteen kehityksen tasoteoriat

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Viestinnän merkitys ystävyysuhteessa.....	5
2.1 Ystävyys viestinnällisenä ilmiönä.....	5
2.2 Ystävyysuhteen muodostuminen ja ylläpitäminen viestinnän keinoin.....	7
2.3 Ystävyysuhteesta eroaminen viestinnän kontekstissa	8
3 Teoreettinen näkökulma ystävyysuhteiden viestintään	10
3.1 Relationaalisen viestinnän teoria	10
3.2 Ihmissuhteen kehityksen tasoteoriat	12
3.2.1 Sosiaalisen läpäisyn teoria	12
3.2.2 Ihmissuhteen kehityksen porrasmalli.....	14
4 Tutkimuksen toteutus.....	15
4.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset	16
4.2 Aineiston keruu.....	16
4.3 Aineiston analyysi.....	18
5 Tutkimuksen tulokset.....	18
5.1 Ystävyysuhteen vuorovaikutus eroajan näkökulmasta.....	19
5.1.1 Vuorovaikutus ja viestintä suhteessa	19
5.1.2 Suhteessa ilmenneet ongelmat	20
5.1.3 Suhteen ongelmista puhuminen	21
5.2 Vuorovaikutus ja reaktiot erotilanteessa	22
5.2.1 Ghostaajat ja kohtaajat.....	23
5.2.2 Jätetyn osapuolen reaktio	25
5.2.3 Mahdollinen muiden osapuolten toiminta ja vaikutus eroamiseen	26
5.3 Eroajan tavoitteet ja kokemukset	26
5.3.1 Eroon ajaneet tekijät.....	27
5.3.2 Eroamisessa käytetyn viestintätavan valinnan perustelut	28
5.3.3 Miten eroaja koki onnistuneensa tavoitteessaan	29
6 Pohdinta.....	30
6.1 Ystävyysuhteen vuorovaikutus eroajan näkökulmasta.....	30
6.2 Vuorovaikutus ja reaktiot erotilanteessa	34
6.3 Eroajan tavoitteet ja kokemukset	37
6.4 Tutkimuksen arviointi	39
6.5 Jatkotutkimus	41
7 Kirjallisuus	42

1 Johdanto

Koska ihminen on sosiaalinen olento, on ihmissuhteilla aivan olennainen merkitys yksilön kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Ystävyysuhteet ovat ehkä kaikista ihmissuhteista universaaleimpia: voidaan olettaa, että lähes kaikilla on kulttuurista, sukupuolesta tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista riippumatta kokemusta jonkinlaisesta ystävydestä. Lisäksi ystävyysuhteet ovat muita ihmissuhteita joustavampia, sillä niitä eivät sido yhtä tiukat lailliset, moraaliset tai sosiaaliset säännökset kuin esimerkiksi parisuhteita (Regan 2011, 11). Viestintäteknologian kehittyminen 2000-luvulla on tehnyt ystävien löytämisestä entistä helpompaa ja monipuolisempaa – samoin kuin ystäväistä luopumisesta.

Käsitlemme kandidityössämme kahden aikuisen välisen ystävyysuhteen lopettamisessa tapahtuvaa viestintää. Keskitymme suhteen päättämistä toivovan osapuolen – eli *eroajan* – näkökulmaan, sillä haluamme tutkia eroamisen taustalla vaikuttavien motiivien ilmaisu tai ilmaisemattomuutta eroamistilanteessa sekä eroavan osapuolen kokemuksia suhteen perustavanlaatuisista ongelmista. Pidämme aihetta tärkeänä siksi, että nykyiset ihmissuhteen lopettamiseen ja ylipäänsä interpersonaaliseen viestintään liittyvät tutkimukset painottuvat vahvasti parisuhdekontekstiin ystävyysuhteiden sijasta. Monilla saattaa olla selkeä käsitys eroamisen käytännöistä parisuhteessa, mutta ystävyysuhteiden osalta samanlaista hiljaista tietoa ei käsittääksemme ole.

Tavoitteenamme on selvittää, miten ihmiset kokevat ystävyysuhteen tietoisesta lopettamisesta ja miten *ystävyysero* käytännössä tapahtuu. Tutkimuksen keskiössä ovat ystävyysuhteen aikana ilmenneet ongelmat ja niistä keskusteleminen sekä eroavan osapuolen itsereflektio, viestinnän keinot ja eroamisen halun takana olevan motiivin ilmaisu. Tutkimalla eroavan osapuolen itsereflektiota saamme tietoa siitä, kuinka onnistuneesti hän on tilanteessa omasta mielestään toiminut. Tähän kokemukseen liittyvät myös tilanteessa olevien osapuolten suhdetta hiertäneet ongelmat ja eroajan omien motiivien onnistunut ilmaiseminen, johon puolestaan vaikuttavat tämän hyödyntämät viestinnälliset keinot. Pyrimme selvittämään kaikkia näitä tekijöitä tutkimuskysymystemme avulla.

2 Viestinnän merkitys ystävyysuhteessa

Vaikka ystävyys vaikuttaa yksilön elämään monilla osa-alueilla, on sitä tutkittu pitkälti vain sen muodostumisen ja ylläpitämisen näkökulmasta. Ystävyysuhteen loppuminen ja sen lopettaminen ovat sen sijaan saaneet tutkimuksissa merkittävästi vähemmän huomiota osakseen. Tästä syystä otimmekin tutkielmamme aiheeksi juuri tämän ilmiön. Seuraavaksi määrittelemme ystävyyttä viestinnällisenä ilmiönä ja käymme läpi ystävyysuhteen eri vaihteita.

2.1 Ystävyys viestinnällisenä ilmiönä

Tutkielmamme aihe sijoittuu viestinnän tutkimuksessa lähisuhteviestinnän osa-alueelle. Läheisissä ihmissuhteissa tärkeää on kahden ihmisen välinen vuorovaikutus, jossa viestitään sisällön lisäksi myös suhteesta ja osapuolien merkityksestä toisilleen. Keskitymme tutkielmassamme juuri kahden aikuisen väliseen ystävyysuhteeseen ja siihen, kuinka tämä suhde päätetään. Koska ihminen on laumaeläin, ovat ystävyysuhteet olennainen osa yksilön elämää ja hyvinvointia. Ystävyyttä on monenlaista: toiset löytävät jo lapsuudessa koko loppuelämän kestävää toveruutta, kun taas toiset saattavat rakentaa ystävyysuhteita vasta aikuisiässä esimerkiksi koulun tai työpaikan kautta. Voidaan väittää, että lähes jokainen on kokenut tai tulee kokemaan elämässään jonkinlaista ystävyyttä. Pääasiallinen motiivi ystävyysuhteiden luomiselle on sosio-emotionaalisten tarpeiden – kuten kumppanuuden, emotionaalisen tuen, läheisyyden ja kiintymyksen – täyttäminen (Regan 2011, 10). Ystävän siis odotetaan tarjoavan itselle jotain ja vastaavasti ystävälle pyritään tarjoamaan hänen odottamia asioita. Reganin (2011, 5) mukaan jokaisen ihmissuhteen perusainesosa onkin juuri molemminpuolinen vuorovaikutus, joka tarjoaa yksilöille mahdollisuuden muodostaa keskinäisriippuvuutta välilleen. Keskinäisriippuvuus puolestaan vaikuttaa suhteen jatkumiseen ja sen mielekkääksi kokemiseen.

Ystävyysuhteet voivat olla tarkoituksenmukaisesti muodostettuja, mutta ne voivat myös rakentua ja saada uusia merkityksiä sosiaalisen tilanteen tai arkipäiväisen elämän muutoksissa. Ystävyys voi saada uuden merkityksen vaikkapa samanlaisessa elämäntilanteessa, jossa aikaisemmin pelkästään työkavereiksi toisensa kokeneet henkilöt jakavat toisilleen kokemusta

ja ymmärrystä. Samanlaisen elämäntilanteen jakaessaan he voivat rakentaa ystävyytensä syvemmäksi ja henkilökohtaisemmaksi. Kuitenkaan aina jaettu elämäntilanne tai muut yhteneväisyydet eivät tarkoita automaattisesti ystävyuden muodostumista. Hruschka (2010) mainitseekin, että vaikka ihmisten yhteneväisyydet ja niihin liittyvät suhteet mahdollistavat ystäväystymisen, se ei tarkoita automaattisesti sitä, että kyseisistä henkilöistä tulee keskenään ystäviä (Hruschka 2010, 148–149).

Viestintäteknologian kehittyminen on vaikuttanut ystävyyssuhteiden muodostumiseen ja ylläpitämiseen monin tavoin. Kun vielä 70 vuotta sitten ystäviin pidettiin yhteyttä lähinnä kirjeitse ja viestintä oli hidasta (Peel, Reed & Walter 2014, 321), nykyään yhteydenottaminen on mahdollista lukuisten viestintävälineiden ja -alustojen avulla. Perinteisempien tekstiviestien ja puhelujen rinnalle ovat nousseet videopuhelut, erilaiset tunteita kuvaavat hymiöt ja GIF-tiedostot sekä sosiaalisen median sovellukset, joissa voidaan jakaa kuvia ja kertomuksia omasta elämästä laajalle yleisölle. Näiden avulla vuorovaikutus ystävien kanssa on helppoa ja nopeaa jopa pitkistä välimatkoista huolimatta. Esimerkiksi erilaisissa nettipeleissä ystävyyssuhteita voidaan myös luoda sellaisten ihmisten kanssa, joita ei välttämättä koskaan tavata kasvokkain. Teknologiavälitteisessä ystävyyssuhteessa on kuitenkin panostettava enemmän tunteiden ja ajatusten sanoittamiseen, sillä nonverbaalisia vihiä on vaikeampi välittää pelkkien viestintävälineiden kautta verrattuna kasvokkaiseen vuorovaikutukseen.

Olemme havainneet, että interpersonaalisten suhteiden tutkimus on kohdistunut voimakkaasti romanttisten parisuhteiden kontekstiin. Esimerkiksi Littlejohnin ja Fossin teoksessa *Theories of human communication* (2011) on kappale ihmissuhteista, mutta ystävyyssuhteita ei käsitellä siinä ollenkaan. On mielestämme erikoista, että parisuhteiden merkitystä painotetaan niin paljon ystävyyssuhteiden yli siitä huolimatta, että ystävyyssuhteet ovat yleisempiä ja jopa pitkäkestoisempia. Alkuvuodesta 2020 alkanut koronaviruspandemia on alleviivannut erityisesti ystävyyssuhteiden merkitystä yksilön elämässä, sillä karanteenien ja omaehtoisten eristysten aikana yhteydenpitoon on täytynyt panostaa uudella tavalla voimakkuudella. Pandemia onkin vahvistanut entisestään väitettämme tähän kontekstiin liittyvän tutkimuksen tarpeellisuudesta.

2.2 Ystävyyssuhteen muodostuminen ja ylläpitäminen viestinnän keinoin

Rogers ja Escudero (2004, 3) painottavat vuorovaikutuksen merkitystä ihmissuhteissa kuvailemalla sitä ihmissuhteiden perustavanlaatuisiksi osaksi, jonka avulla suhteet “tulevat olevaksi, muuttavat muotoaan sekä rakentuvat ja purkautuvat niiden evolutiivisen kulun loputtomassa virtauksessa”. Ystävyyssuhteet muodostuvatkin juuri tapaamisista ja keskinäisestä vuorovaikutuksesta (Hruschka 2011, 147–148). Ystävyys voi rakentua erilaisten tekijöiden, kuten yhteisen mielenkiinnon kohteen ympärille. Vallitsevat olosuhteet määrittävätkin sen, kenen kanssa ystävyyssuhde muodostuu. Myös yhteiskunta voi määrittää sen, minkä ympärille suhde muodostuu. Esimerkiksi yhteiskunnassa, jossa on vähän miesten ja naisten välistä toimintaa, on vähän miehen ja naisen välisiä ystävyyssuhteita.

Yhteiset mielenkiinnonkohteet tai jaetut olosuhteet voivat toimia ystävyyttä edistävänä tai syventävänä voimana. Esimerkiksi samalla työpaikalla työskentelevät henkilöt voivat saada kahvipöytäkeskusteluissa selville jakavansa kiinnostuksen samaan harrastukseen. Yhteiset olosuhteet, kuten tässä tapauksessa samalla työpaikalla työskenteleminen, tuovat myös erilaisia ihmisiä yhteen saman asian äärelle. Tämän asian äärellä tapahtuva viestintä saattaa rakentaa ystävyyssuhteita, vaikka henkilöt olisivat taustoiltaan ja lähtökohdiltaan hyvin erilaisia. Myös itse viestintä voi tuoda esiin ihmisten yhteisiä piirteitä, kuten ujoutta, ja luoda näin yhteenkuuluvuuden tunnetta. Usein ihmiset vaikuttavatkin suhtautuvan positiivisesti sellaisiin henkilöihin, jotka ovat heidän kanssaan samaa mieltä asioista tai muistuttavat heitä itseään jollain tavalla.

Ystävyyssuhdetta voidaan tutkia interpersonaalisen viestinnän teorioiden kautta. Baxter ja Braithwaite (2008, 5) määrittelevät interpersonaalisen viestinnän väyläksi, jonka kautta “neuvotellaan merkityksiä, identiteettiä ja ihmissuhteita”. Kyse on siis paljon laajemmasta ilmiöstä kuin vain kahden ihmisen välisestä viestien vaihdosta. Ystävyyssuhteen ylläpitäminen vaatii informaation välittämisen lisäksi myös suhdeulottuvuuden, jossa käsitellään osapuolten merkitystä toisilleen. Relationaalisella viestinnällä tarkoitetaan juuri tätä prosessia, jossa viestien vaihtamisen avulla suhteen osapuolet määrittelevät itseään suhteessa toiseen ja samanaikaisesti selvittävät suhteen vuorovaikutteista luonnetta (Rogers & Escudero 2004, 5). Yksittäisten keskustelujen avulla voidaan selvittää osapuolten tarpeita, toiveita ja huolia koskien ystävyyssuhdetta, mikä puolestaan vaikuttaa koko suhteen luonteeseen. Ystävältä

saatujen viestien avulla voidaan myös rakentaa käsitystä omasta itsestä kyseisen systeemin jäsenenä: kyse ei ole pelkästään siitä, millaisia *me* olemme, vaan myös siitä, millainen *minä* olen osana *meitä*. Ystävyysuhteilla on siis osansa yksilön identiteetin määrittämisessä.

Ilman vuorovaikutusta ei voi olla ihmissuhdetta, sillä yhteydenpito usein muodostaa suhteesta läheisen ja tärkeän. Ihmissuhteissa tärkeinä tekijöinä pidetäänkin tiedon jakamista, kommunikoinnin tiheyttä ja tuen saamista. Myös odotukset ihmissuhteista vaikuttavat siihen, onko suhde toimiva: jos ystävyysuhteessa odotukset suhteen luonteesta ovat erilaiset, ei suhde todennäköisesti tule toimimaan. (Wrench, Punyanunt-Cartet & Thweatt 2020.) Ihmissuhteet ovat kuitenkin jatkuvassa muutoksessa, joten suhteen osapuolten täytyy pystyä sopeutumaan muutoksiin joustavasti. Tietynlainen suhteen ylläpitämisen tapa ei välttämättä kanna läpi suhteen: esimerkiksi samassa lukiossa opiskelleet henkilöt joutuvat muuttamaan viestintäänsä, jos toinen tai molemmat osapuolet muuttavat uudelle paikkakunnalle jatko-opiskelujen perässä. Suhteen ja siinä tapahtuvan viestinnän muutokset ovat yhteydessä toisiinsa, sillä vaikutus on molemminpuolista (Wrench, Punyanunt-Cartet & Thweatt 2020). Pitkäaikaisen ystävyysuhteen ylläpitämiseksi osapuolten onkin oltava valmiita tietoisesti muuttamaan viestintäänsä: esimerkiksi eri paikkakunnille muuttaneet ystävät joutuvat sanoittamaan tunteitaan enemmän ja osoittamaan läheisyyttä muilla kuin fyysisen läheisyyden keinoilla.

2.3 Ystävyysuhteesta eroaminen viestinnän kontekstissa

Joskus käy niin, ettei ystävyysuhdetta koeta enää syystä tai toisesta mielekkääksi tai vaivan arvoiseksi. Hruschkan (2010) mukaan ystävyysuhde voi päättyä monella eri tavalla. Päätymisen syy voi olla suhteessa tapahtunut petos, suhteen osapuolien välinen kitka tai ristiriitaiset odotukset suhteelta. Ystävyysuhteen päättyminen voi tapahtua yhtäkkiä tai hitaasti. Hitaan eroamisen syynä ovat usein suhteet muihin ystäviin tai romanttiseen kumppaniin, jotka syrjäyttävät ystävyysuhteen. Myös kaukainen etäisyys toisesta osapuolesta voi aiheuttaa ystävyysuhteen hitaan päätymisen. (Hruschka 2010, 166–167.)

Koska ystävyysuhteen rakentuminen ja syventyminen tapahtuvat toistuvien vuorovaikutteisten keskustelujen avulla, oletamme myös suhteen loppumisen noudattavan samankaltaista kaavaa. Juuri ystävien välisen suhteen tutkiminen tässä kontekstissa on tärkeää,

sillä nykyiset ihmissuhteen päättämiseen ja ylipäänsä interpersonaaliseen viestintään liittyvät tutkimukset painottuvat vahvasti parisuhdekontekstiin ystävyysuhteiden sijasta. Monilla saattaa olla selkeä käsitys eroamisen käytännöistä parisuhteessa, mutta ystävyysuhteiden osalta samanlaista hiljaista tietoa ei ole. Ystävyysuhteet ovat luonnostaan joustavampia juuri siksi, etteivät niitä sido samanlaiset sosiaaliset, lailliset ja moraaliset rajoitukset kuin perhe- tai parisuhteita (Regan 2011, 11). Joustavuus saattaa kuitenkin aiheuttaa haasteita, sillä hankalissa vuorovaikutustilanteissa luovimiseen ei ole tiettyä ohjenuoraa, jonka mukaan voisi toimia.

Käytämme tutkielmassamme käsitettä *ystävyysero*, sillä sana *ero* yhdistetään lähes poikkeuksetta parisuhteeseen. Erottamalla nämä käsitteet haluamme painottaa, että ystävyysuhteen päätyminen voi olla yhtä merkittävä tapahtuma kuin parisuhteen päätyminen. Käytämme eroa toivovasta ja eroprosessin käynnistävästä osapuolesta käsitettä *eroaja*. Tällä käsitteellä haluamme selkeyttää eron osapuolista puhumista ja painottaa sitä, että parisuhteessa eroamisen kaltaisesti myös kahdenkeskisessä ystävyysuhteessa suhteen päättäminen voi olla pääosin toisen osapuolen toteuttama.

Toisin kuin romanttisia suhteita, ystävyysuhteita pidetään helposti itsestäänselvyytenä. Parisuhteen hyvinvoinnin vuoksi ollaan valmiita näkemään enemmän vaivaa käymällä esimerkiksi terapiassa puhumassa suhteen ongelmista. Ystävän kanssa ongelmia ei välttämättä ratkota ulkopuolisen asiantuntijan kanssa ollenkaan. Tämä on mielestämme erikoista, sillä ystävyysuhteen päätyminen voi olla sen kokevalle yksilölle suuri menetys ja mahdollisesti myös identiteettikriisi. Ystävyysuhteen loppumiseen liittyvien seikkojen tutkiminen ja tarkastelu auttavat ymmärtämään, miksi ystävyys ei aina kestä ja miten tilannetta voisi jatkossa mahdollisesti ennaltaehkäistä.

Ystävyysuhteet rakentuvat keskustelujen ja asteittaisen lähentymisen avulla (Littlejohn & Foss 2011, 236). Olemme kiinnostuneita siitä, ovatko ystävyysuhteen purkautumiseen liittyvät vaiheet samoja kuin ystävyuden rakentumisessa. Haluamme myös selvittää, purkaantuuko ystävyysuhtede hetkessä vai onko se kauemmin kestävä prosessi. Näiden kysymysten selvittäminen antaa paremmat työkalut ystävyysuhteen huoltamiseen ja sen loppumisen ennaltaehkäisemiseen.

3 Teorettinen näkökulma ystävyysuhteiden viestintään

Tämän tutkielman tueksi olemme valinneet kolme interpersonaalisen viestinnän teoriaa: Relationaalisen viestinnän teorian sekä Sosiaalisen läpäisyn teorian (*Social penetration theory*) ja Porrasmallin (*Staircase model*), jotka molemmat kuuluvat ihmissuhteen kehityksen tasoteorioihin (*Stage theories of relationship development*). Relationaalisen viestinnän teoria paneutuu suhteiden rakentamisen ja ylläpitämisen dialogisuuteen sekä viestien sisältö- ja suhdeulottuvuuteen. Sosiaalisen läpäisyn teoria ja Porrasmalli keskittyvät puolestaan ihmissuhteiden muodostumisen ja päättymisen erilaisiin vaiheisiin. Näiden teorioiden avulla voimme tarkastella ystävyysuhteen päättymisen vaiheita ja niille tavanomaisia piirteitä sekä suhdeulottuvuuden vaikutusta valittuihin viestintästrategioihin.

3.1 Relationaalisen viestinnän teoria

Relationaalisen viestinnän teoria on prosessikeskeinen interpersonaalisen viestinnän teoria, jonka mukaan ihmissuhteet rakentuvat suhteen osapuolten välisten jatkuvien viestintäprosessien kautta ja täten muodostunut suhde puolestaan vaikuttaa osapuolten väliseen viestintään. Teoria pohjautuu Batesonin (1951) urauurtaviin näkemyksiin systeemisestä vuorovaikutuksesta, jossa yksittäiset viestit ja keskustelut ovat merkittäviä niin itsessään kuin koko vuorovaikutuksen kontekstissa. (Bateson 1951, Rogersin 2008, 336 mukaan.) Ystävyysuhteen päättämisessä yksittäisillä viesteillä ja keskusteluilla on suuri merkitys koko vuorovaikutukseen, sillä tavoitteena on viestiä eroamishalusta tavalla, jonka toinen osapuoli ymmärtää ja hyväksyy.

Batesonin (1951) mukaan viestit sisältävät aina samaan aikaan sekä sisältö- että suhdeulottuvuuden, joilla pyrimme yhtäaikaisesti jakamaan informaatiota ja osoittamaan, kuinka tämä informaatio tulisi tulkita. Erilaiset tulkintatavat voidaan jakaa kahteen yleiseen kaavaan, jotka kuvaavat vuorovaikutuksen osapuolten viestimän suhdeulottuvuuden erilaisuutta tai samankaltaisuutta; puhutaan symmetriasta tai vastavuoroisuudesta. Symmetrialla tarkoitetaan toisen osapuolen käytöksen peilaamista, josta esimerkkinä voisi olla ystävän itkuun vastaaminen itkemällä itse. Vastavuoroisuudessa puolestaan osapuolten käytökset eroavat toisistaan, mutta sopivat kuitenkin yhteen: tällöin ystävän itkuun voisi

reagoida vaikkapa puhumalla iloisista ja piristävästä asioista. Symmetria ja vastavuoroisuus voivat myös esiintyä erilaisissa tilanteissa eri tavoin, jolloin vuorovaikutuksen valta- ja alistumisasetus muuttuu. (Bateson 1951, Rogersin 2008, 338–339 mukaan.) Eri ystävyysuhteissa on luonnollisesti erilaisia vuorovaikutuksen valta- ja alistumisasetuksia, jotka vaikuttavat osapuolten väliseen viestintään ja täten myös ystävyysuhteen erotilanteessa valittuihin sanoihin ja ilmaisiin.

Heatheringtonin (1988) mukaan ihmissuhteiden valta- ja alistumisasetuksia voidaan kuvata relationaalisen viestinnän koodausjärjestelmän avulla (*The Relational Communication Coding System, RCCS*). Tässä järjestelmässä yksittäiset sanat tai viestit kuvaavat sitä, millaisen aseman osapuolet pyrkivät vuorovaikutussuhteessa ottamaan. Kontrolliin pyrkiviä viestejä kuvataan ylöspäin osoittavalla nuolella (↑), tämän kontrollin hyväksyviä viestejä puolestaan alaspäin osoittavalla nuolella (↓) ja neutraalia suhtautumista osoittavia viestejä sivulle osoittavalla nuolella (→). Näiden koodien avulla voidaan kuvata erilaisissa vuorovaikutussuhteissa vallitsevia valta- ja alistumisasetuksia. (Heatherington 1988, 41–42.) Ystävyysuhteet eivät välttämättä aina ole täysin tasa-arvoisia, vaan toinen osapuoli saattaa olla hallitsevampia ja toinen puolestaan alistuvampi, jolloin vuorovaikutus näyttäytyisi epäsymmetrisenä (↑↓). Toisaalta molemmat osapuolet voivat olla viestinnässään yhtä dominoivia (↑↑) tai yhtä alistuvia (↓↓). On myös mahdollista, ettei kumpikaan pyri vaikuttamaan suhteen valta-asemaan millään tavalla (→→). Tästä koodausjärjestelmästä on lisäksi useita eri tutkijoiden muokkaamia ja kehittelemiä versioita liittyen esimerkiksi viestien voimakkuuteen, mutta tämän tutkielman laajuuden puitteissa niihin ei voida tarkemmin paneutua.

Relationaalisen viestinnän teoriaa on sovellettu laajasti erilaisten ihmissuhdekontekstien analysoinnissa. Erityisesti huomiota on kiinnitetty parisuhteiden (mm. McLaren, Solomon & Priem 2012) ja perhesuhteiden (McLaren & Pederson 2014) tutkimiseen. Lisäksi teoriaa on käytetty esimiehen ja alaisen välisen vuorovaikutuksen (mm. Watson 1982) sekä sairaanhoitohenkilökunnan ja potilaiden välisen kommunikaation (Siminoff & Step 2011) analysoimiseen. Myös ystävyysuhteisiin on jonkin verran keskitytty, mutta käsittääksemme ystävyysuhteiden päättymiseen liittyvään tutkimukseen teoriaa ei ole sovellettu.

3.2 Ihmissuhteen kehityksen tasoteoriat

Ihmissuhteen kehityksen tasoteoriat pyrkivät selittämään sitä, miten ihmissuhteet muuttuvat ajan saatossa. Teorian mukaan ihmissuhteissa on tasoja, joita saavutetaan suhteen lähentyessä ja purkaantuessa. Ihmissuhteen kehityksen tasoteoriat tunnistavat nämä tasot ja pyrkivät nimeämään niihin liittyviä ominaisuuksia. (Knobloch 2009, 1589.)

3.2.1 Sosiaalisen läpäisyn teoria

Sosiaalisen läpäisyn teoria perustuu Irwin Altmanin ja Dalmás Taylorin (1987) työhön. Aluksi teoria kuului sosiaalipsykologiseen traditioon, mutta nykyisin ihmissuhteen kehittyminen tunnistetaan monimutkaisemmaksi prosessiksi: ihmissuhteessa jaetaan myös tietoa ja läheisyyttä (Littlejohn & Foss 2011, 235–236). Tiedon ja läheisyyden ilmaiseminen tapahtuu viestimällä, joten myös ihmissuhteet kehittyvät viestinnän ympärille. Sosiaalisen läpäisyn teoria tunnistaa viestinnän eri asteita ja näiden asteiden saavuttamisen vaikutusta ihmissuhteen läheisyyteen.

Sosiaalisen läpäisyn teorian voi yksinkertaistetusti ymmärtää kuvittelemalla ihmisen kerroksittain muodostuneeksi palloksi. Tämä pallo sisältää ihmisestä kaiken tiedon, joka on järjestynyt palloon kerroksittain ytimen ympärille. Ulkokerroksissa olevat tiedot ovat niitä, jotka muut ihmiset huomaavat henkilöstä. Kaikkein uloin kerros sisältääkin viestinnän, joka luo ihmisestä ensivaikutelman. Tähän viestintään sisältyvät ihmisen pukeutuminen, eleet ja tilassa liikkuminen. Kun kerroksissa edetään lähemmäksi ydintä, asiat muuttuvat yhä henkilökohtaisemmiksi: ydintä lähimpänä olevat tiedot ovat kaikkein henkilökohtaisimpia. (Littlejohn & Foss 2011, 236.)

Sosiaalisen läpäisyn teoria nojaa sosiaaliseen vaihtokauppaan. Teoria tunnistaa tiedon jakamisen ihmissuhteita kehittäväksi tai sorruttavaksi tekijäksi. Se määrittelee kolme tekijää, jotka vaikuttavat suhteen laatuun. Ensimmäkin suhteen syntyyn vaikuttavat osapuolien henkilökohtaiset ominaisuudet syvällisistä uskomuksista pinnallisiin seikkoihin. Myös tiedon vaihdon ja jakamisen tulokset vaikuttavat suhteeseen, sillä vain palkitsevana ja tyydyttävänä koettua sosiaalista vaihtokauppaa halutaan jatkaa. Myös vuorovaikutuksen tilannekonteksti

vaikuttaa suhteen luonteeseen, sillä suhteen osapuolet valitsevat sen, kuinka vahvasti sitoutuvat suhteeseen. (Mangus, Bock, Jones & Folse 2020, 376.) Näistä kolmesta tekijästä tiedon vaihto voidaan nähdä suhteen kantavana voimana: mitä enemmän henkilö saa toiselta ihmiseltä tietoa, sitä enemmän henkilö myös paljastaa itsestään. Niin kauan kuin informaation paljastamisesta seuraa enemmän hyvää kuin huonoa, ihmissuhde kasvaa intiimimmäksi. Ihmissuhde muodostuu henkilöiden välille tietoa jakamalla ja näin kerroksissa etenemällä. (Littlejohn & Foss 2011, 236.)

Teorian sisältämä relationaalinen kehitys (*relational development*) on jaettu neljään kerrokseen: orientaatio (*orientation*), tutkiva affektiivinen vaihto (*exploratory affective exchange*), affektiivinen vaihto (*affective exchange*) ja tasainen vaihto (*stable exchange*). Orientaatio on interpersonaalista viestintää, joka sisältää vain julkista tietoa. Tutkiva affektiivinen vaihto sisältää syvempien tasojen paljastamista. Tästä seuraava kerros, eli affektiivinen vaihto, on vielä syvempien tasojen ja kriittisempien tunteiden paljastamista. Tasainen vaihto on viimeisin ja intiimein kerros, jossa suhteen osapuolet osaavat jo ennustaa toistensa toimia ja vastata näihin myös onnistuneesti. Suhteen rakentuessa kerroksissa edetään orientaatiosta kohti tasaista vaihtoa. Eteenpäin edetään vasta silloin, kun molemmat osapuolet kokevat tietyn tason tietojen paljastamisen palkitsevaksi. (Littlejohn & Foss 2011, 236–237.)

Sosiaalisen läpäisyn teoria on saanut kritiikkiä siitä, että teoria esittää ihmissuhteen kehittymisen erittäin yksinkertaistetusti. Oikeasti suhteissa tasoissa ei edetä pintakerroksista ytimeen, vaan kerroksien välillä poukkoillaan edestakaisin. Myös suhde itsessään vaikuttaa siihen, miten ja kuinka nopeasti tasoista edetään toisiin. (Littlejohn & Foss 2011, 237.) Ystävyysuhteen päättymisessä voikin olla kyse nurinkurisesta sosiaalisesta läpäisystä, jossa ydinkerroksista edetään taas kohti pinnallisia kerroksia. Ystävyysuhteen luonne muuttuu, sillä henkilökohtaisten tietojen jakamista ei koeta enää palkitsevana. Siispä henkilökohtaisia tietoja jaetaan ystävälle yhä vähemmän.

Sosiaalisen läpäisyn teoriaa on hyödynnetty muun muassa opiskelijoiden välisten suhteiden kehittymisen tutkimisessa (Taylor 1968) sekä läheisten suhteiden kehittymisen ja tärkeyden tutkimuksessa (Reis 2012). Tutkimuksista suuri osa kuuluu sosiaalipsykologiseen koulukuntaan, joten haluammekin työssämme tuoda esiin teorian viestinnällistä viitekehystä. Teoriaa hyödyntäneissä tutkimuksissa painoarvo on myös yleisesti suhteiden luomisessa ja

siihen kuluva ajassa. Sosiaalisen läpäisyn teoriaa on kuitenkin myös mahdollista hyödyntää ihmissuhteiden päättymisen tutkimisessa – siksi haluammekin tutkielmassamme hyödyntää teoriaa nimenomaan tässä kontekstissa.

3.2.2 Ihmissuhteen kehityksen porrasmalli

Porrasmalli (*Staircase model*) on Mark Knappin (1984) kehittämä porrasmetafora. Portaikko kuvaa ihmisten yhteenliittymistä ja eroamista: siinä on viisi tasoa, jotka kuvaavat suhteen muodostumista tai hajoamista. Mallin mukaan suhde voi edetä eteenpäin, taaksepäin tai vaihtelevasti molempiin suuntiin. (Knobloch 2009, 1590–1591.)

Suhteen kehittyessä ensimmäinen taso on aloitetaso (*initiating stage*). Tässä tasossa kommunikointi on tavanomaista ja varovaista: yksilöt haluavat luoda hyvän ensivaikutelman ja vähentää molempien osapuolien epävarmuutta. Portaikon toisessa tasossa, kokeilun tasossa (*experimenting stage*), suhteen osapuolet jutustelevat rennosti pinnallisista aiheista ja etsivät yhteisiä mielenkiinnon kohteita. Tätä seuraa voimistumisen taso (*intensifying stage*), jossa suhteen osapuolet ovat jo tietoisia yhteisestä suhteestaan. Suhteen osapuolet näyttävät kiintyneisyyttä ja jakavat henkilökohtaisia asioitaan. Neljännessä tasossa, eli yhdistymisen tasossa (*integrating stage*), suhteen osapuolista muodostuu yksikkö: osapuolet jakavat toisilleen vastuita ja heidän sosiaalinen verkostonsa muodostuu yhteiseksi. Viimeinen taso, eli sitoutumisen taso (*bonding stage*) sisältää julkisen rituaalin, joka julistaa suhteen osapuolien sitoutuneisuutta. (Knobloch 2009, 1590–1591.)

Porrasmalli näkee suhteen kehittymisen vahvasti parisuhdekeskittyneenä. Kahdelle viimeisimmälle tasolle on hankala keksiä ystävyysuhteesta vastaavanlaisia saavutuksia. Sitoutumisen tasossa pariskunnan julkinen rituaali voi olla esimerkiksi naimisiin meneminen, mutta ystävyysuhteessa vastaavaa yhteiskunnan tunnistamaa rituaalia ei ole. Yhdistymisen tasossa vastuiden jakaminen ja sosiaalisten suhteiden yhdistäminen on myös erilaista parisuhteessa kuin ystävyysuhteessa. Ystävät harvoin yhdistävät sosiaalisia verkostojaan yhtä tiiviisti kuin pariskunnat. Pariskunnan jaettu vastuualue voi myös sisältää esimerkiksi yhteisen lapsen kasvattamisen. Yleisesti ystävyysuhteessa vastaavanlaista vastuuta ja sen jakamista ei

ole – elleivät ystävykset esimerkiksi asu yhdessä. Tutkimuksessamme keskitymme kuitenkin ystävyyssuhteisiin, jonka osapuolet eivät ole asuneet yhdessä.

Porrasmalli edustaa myös suhteen päättymisen tasoja. Eroamisen tasot alkavat eriytymisen tasosta (*differentiating stage*), jossa osapuolet keskittyvät jaettujen samanlaisuuksien sijaan erilaisuuksiin. Tämä näkyy riitelynä tai valittamisena. Rajoittunut taso (*circumscribing stage*) on seuraava ja siinä vaiheessa suhde voi näyttää ulkopuolisille eheältä, mutta suhteen osapuolien viestintä on vähäistä ja pinnallista. Osapuolet välttelevät aiheita, jotka aiheuttavat eripuraa ja puhuvat siksi pinnallisista aiheista. Tätä seuraa lamaannuksen taso (*stagnating stage*), jossa suhteesta puhumista vältellään, sillä suhteen osapuolet uskovat suhteen pelastamisen mahdottomaksi. Näkemys suhteesta ja sen tulevaisuudesta on pessimistinen. Välttelyn taso (*avoiding stage*) on toiseksi viimeinen ja se ilmenee fyysisenä sekä henkisenä erottuneisuutena. Osapuolet yrittävät eristää toisen osapuolen pois omasta elämästään. Päättymisen tasossa (*terminating stage*), eli viimeisessä tasossa, toinen tai molemmat osapuolet lakkaavat kommunikoimasta. Suhteen loppu voi tapahtua hitaana erilleen ajautumisena tai äkillisenä päättymisenä. (Knobloch 2009, 1590–1591.)

Uskomme, että ystävyyssuhteen päättyminen voi olla hyvin samanlaista kuin parisuhteen päättyminen. Vaikka Porrasmallissa suhteen rakentumisen kaksi viimeistä tasoa koskevat lähinnä pariskuntia, voivat suhteen päättymisen tasot koskea yhtä lailla kaikkia ihmissuhteita. Ihmissuhteen kehityksen tasot ovat sovellettavissa yhtälailla parisuhteisiin kuin ystävyyssuhteisiin, sillä jokaisessa ihmissuhteessa tapahtuu etäännyttämistä ja lähentymistä (Knapp & Vangelisti 2005, 154). Suhteen päättymisen tasot voivat esiintyä ystävyyssuhteessa, sillä ne eivät vaadi toteutuakseen virallisen sitoutumisen purkautumista tai esimerkiksi erilleen muuttamista. Tässä tutkielmassa sovellammekin Porrasmallia suhteen päättymisen tutkimisessa.

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä luvussa esittelemme tutkimusongelman ja tutkimuskysymykset sekä perustelemme niiden tärkeyttä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia viestinnällisiä keinoja ystävyyssuhteiden lopettamisessa käytetään ja miten eroaja on kokenut onnistuneensa

erotilanteessa. Lisäksi haluamme kartoittaa ystävyysuhteissa ilmeneviä ongelmia sekä niiden vaikutusta itse eron toteutumiseen. Ystävyysuhteiden loppumista ja erityisesti niiden tietoista lopettamista on tutkittu hyvin vähän, ja juuri siksi halusimmekin tehdä tutkimusta tästä aiheesta.

4.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimusongelmamme on, millaisilla viestinnällisillä keinoilla lopetetaan kahden aikuisen välinen ystävyysuhte. Olemme kiinnostuneita juuri näistä viestinnällisistä keinoista, sillä niitä tutkimalla voimme ymmärtää myös eron taustalla olleita syitä ja mahdollisesti määritellä jonkinlaisia tehokkaita ja tarkoituksenmukaisia eroamisen keinoja, joihin molemmat osapuolet voivat olla tyytyväisiä.

Lähestymme tutkimusongelmaa kolmen tutkimuskysymyksen avulla. Ensimmäisellä näistä pyritään selvittämään, millaista vuorovaikutusta ystävyysuhteessa oli ennen eroamista. Tällä kysymyksellä pyrimme kartoittamaan osapuolten välistä relationaalista viestintää sekä suhteessa esiintyneitä ongelmia ja niistä keskustelemista. Toinen tutkimuskysymyksemme on, millaisilla viestinnällisillä keinoilla ero toteutettiin ja miksi. Erot ovat toki aina yksilöllisiä, mutta haluamme tutkia, löytyykö niistä esimerkiksi joitain yhdistäviä ilmaisuja tai sanoja. Meitä kiinnostaa myös se, miten ystävyysuhteen laatu ja luonne vaikuttavat eroamiseen. Kolmas tutkimuskysymys käsittelee sitä, kuinka hyvin eroaja on kokenut onnistuneensa eroamistilanteessa. Olemme kiinnostuneita tästä, sillä haluamme selvittää, kokeeko eroava osapuoli saaneensa viestinsä kunnolla perille ja jos ei, mitä hän olisi halunnut tehdä erotilanteessa toisin. Täten voimme saada selville, millaista viestinnällistä osaamista ystävyysuhteen lopettamisessa tarvitaan.

4.2 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin puolistrukturoiduilla temahaastatteluilla ja erilaisista janoista koostuvalla itsearviointilomakkeella. Haastattelu toteutettiin koronapandemian aiheuttamasta turvallisuusriskistä johtuen videovälitteisesti ja myös itsearviointilomake esitettiin

haastateltaville samaisessa videohaastattelussa. Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun, sillä sen avulla on mahdollista saada monipuolisia ja syvällisiä vastauksia tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. Jäsensimme haastattelun kysymykset kuuteen teemaan, jotka sijoittuivat erilaisiin ystävyysden konteksteihin. Kehitimme myös itsearviointilomakkeen seitsemän janaa kyseisiin teemoihin liittyen. Janoissa oli kaksi ääripäätä ja haastateltavan tuli ilmaista, mihin kohtaan janaa kokee itsensä tai edellisen ystävyysuhteen sijoittuvan. Huomasimme aineistoa analysoidessamme erään haastattelusta puuttuvan teeman nousevan esiin: haastattelussa emme olleet perehtyneet tarpeeksi ystävyysuhteessa ilmenneistä ongelmista keskustelemiseen ja tarvitsimme tästä lisää dataa, jotta tulokset olisivat mahdollisimman kattavia. *Grounded theory* tunnistaa ilmiön, jossa tutkijalle voi aineistoa analysoidessa nousta esiin uusia ennalta aavistamattomia ilmiöitä, joihin paneutuakseen tutkija joutuu muuttamaan tutkimustaan ja hankkimaan lisää analysoitavaa dataa (Strauss & Corbin 1997, 172). Noudatimme grounded theoryn periaatteita lähettämällä haastateltaville haastattelun jälkeen sähköpostitse neljä tarkentavaa lisäkysymystä.

Haastatteluihin osallistui neljä henkilöä, jotka olivat tietoisesti päättäneet ystävyysuhteen joko keskustelemalla asiasta suhteen toisen osapuolen kanssa tai lopettamalla yhteydenpidon kokonaan ilman keskustelua. Haastateltavat valittiin Google Forms -alustalla tehdyn esitietolomakkeen vastausten perusteella. Lomakkeeseen puolestaan saimme vastaajia jakamalla sen linkin omissa sosiaalisissa medioissamme ja hyödyntämällä muita sosiaalisia kontaktejamme. Päädyimme lomakkeen luomiseen, sillä halusimme hakea haastateltavia laajalla kirjolla, mutta osallistujien oli kuitenkin täytettävä tietyt kriteerit. Näitä kriteereitä, kuten osallistujan ystävyysuhteen lopettamisesta kulunutta aikaa, kysyimme esitietolomakkeella. Lomakkeeseen vastaajan tuli täyttää oma sähköpostiosoite, jotta tiesimme, kuka vastasi kysymyksiimme. Otimme myöhemmin valitsemiimme osallistujiin yhteyttä sähköpostitse ja sovimme haastatteluille ajankohdan ja osallistujalle sopivan alustan. Valitsimme haastatteluihin osallistujat, joilla oli kulunut vähiten aikaa ystävyysuhteen lopettamisesta. Ikähaarukaltaan he olivat 20–30-vuotiaita miehiä ja naisia.

4.3 Aineiston analyysi

Hyödynsimme tutkimusaineiston analyysissa laadullisen sisällönanalyysin menetelmää. Tässä analyysimenetelmässä tarkoituksena on jäsentää hajanaisesta aineistosta yhtenäistä ja mielekästä informaatiota, jonka avulla voidaan ymmärtää paremmin tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Sisällönanalyysi eroaa esimerkiksi diskurssianalyysista siten, että siinä etsitään tekstistä merkityksiä, kun taas diskurssianalyysissa tutkitaan, miten näitä merkityksiä tuotetaan tekstissä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Aloitimme aineiston analysoinnin litteroimalla haastattelut, minkä jälkeen käytimme värikoodeja aineiston teemoitteluun. Strukturoimme tekstiä ex post, eli luimme ensin koko aineiston läpi ja aloimme sen perusteella jakamaan materiaalia erilaisiin aihealueisiin. Teemat käsittelivät haastateltavien ystävyysuhteen taustatietoja, eroamistilannetta ja eroajan kokemuksia: esimerkiksi eroamistilanteeseen liittyvässä teemassa paneuduimme erossa käytettyyn viestintään, jätetyn osapuolen reaktioon sekä muiden ystävyysuhteen liittyneiden osapuolten merkitykseen eron toteuttamisessa. Erilaisia värikoodeja kerääntyi yhteensä 17. Lisäksi jaottelimme eri teemojen alle muutamia haastateltavien sitaatteja, jotka ilmensivät erityisen hyvin analysoimiamme aihe-alueita. Tarkastelimme koodattua aineistoa kolmen eri vuorovaikutusteorian avulla, eli analyysimme oli teorialähtöistä.

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan viestinnällisiä keinoja, joilla kahden aikuisen välinen ystävyysuhte voidaan lopettaa. Tuloksista nousi kolme tutkimuskysymyksiin vastaavaa teemaa, joita käymme seuraavaksi läpi. Ensin käsittelemme ystävyysuhteen vuorovaikutukseen liittyviä tuloksia. Sen jälkeen tarkastelemme itse eroamistilannetta kolmesta näkökulmasta ja viimeiseksi esittelemme eroajien tavoitteita ja kokemuksia.

5.1 Ystävyyssuhteen vuorovaikutus eroajan näkökulmasta

Tutkimuksemme pyrkii selittämään, millä tavalla ero toteutuu ystävyyssuhteissa ja mitkä tekijät *ystävyyseron* taustalla vaikuttavat. Jotta voitaisiin ymmärtää ystävyyspäättymistä, on tarkasteltava myös suhteen taustatietoja, kuten läheisyyttä, ongelmia ja vuorovaikutuksen tapoja. Tämä luku vastaakin ensimmäiseen tutkimuskysymykseemme, joka käsittelee sitä, millaista eroon päätyneen ystävyyssuhteen vuorovaikutus oli. Tutkimuksissa analysoitavien ystävyyssuhteiden vuorovaikutus oli rakentunut useiden vuosien aikana: suhteiden kesto vaihteli neljästä vuodesta yhdeksään vuoteen. Erään haastateltavan ystävyyssuhteessa oli tapahtunut välirikko kahden vuoden jälkeen, mutta myöhemmin suhde oli jatkunut vielä toiset kaksi vuotta ennen lopullista eroa. Muiden haastateltavien ystävyyssuhteissa vastaavaa katkoa ei ollut ilmennyt. Kaikkien haastateltavien suhteet olivat rakentuneet jonkin yhdistävän tekijän ympärille, joita olivat harrastukset, samassa koulussa opiskelu tai sama kaveripiiri.

5.1.1 Vuorovaikutus ja viestintä suhteessa

Tuloksissa korostuu haastateltavien kokemus siitä, että ystävyyspuolelta toinen osapuoli oli jossain vaiheessa ystävyyssuhdetta ollut heille todella läheinen – kahdelle haastateltavalle jopa paras ystävä. Kaikkia haastateltavia yhdisti myös se, että paria eroa edeltävää vuotta lukuun ottamatta ystävyyssuhteet olivat olleet toimivia, antoisia ja miellyttäviä. Itsearviointilomakkeen vastausten mukaan suurin osa haastateltavista koki suhteessa olleen avointa keskustelua. Näin vastanneet olivat myös olleet ystävänsä kanssa tekemisissä liki päivittäin ja kokivat tunteneensa ystävänsä kanssa toisensa läpikotaisin. Kaikkien suhteiden kuvailtiin olleen niiden parhaimpina ajanjaksoina hyviä, avoimia ja lämpimiä. Eräs haastateltava kuvaili hänen ja entisen ystävänsä välistä suhdetta tasa-arvoisena ja vastavuoroisena:

H4: -- niinku tasapuolisena ja tukevina, et kummallakin oli omat mielenkiinnonkohteet. Jos esimerkiksi sanotaan vaikka näin, et tuli autoon jotain ongelmaa, niin toinen jeesi. Ja toinen taas ties, et jos toisella tulee tietokoneeseen ongelma niin toinen jeesii.

Tulosten mukaan yhteyden pitäminen koettiin tärkeimpänä ystävyyspuolelta osoittamisen keinona. Ihmissuhteiden kestävyyspuolelta olennaista onkin tunne jatkuvuudesta, jota voidaan tuottaa olemalla aktiivisesti yhteydessä. Ystävyyspuolelta ylläpidettiin myös konkreettisilla läheisyyden ja välittämisen ilmaisuilla. Eräs haastateltava kertoi hänen ja toisen osapuolen osoittaneen

ystävyyttään toisilleen esimerkiksi kannustamalla, olemalla tukena, pitämällä toisen puolia ja puhumalla toisesta osapuolesta mukavaan sävyyn. Toisen haastateltavan tapauksessa puolestaan ystävyyttä osoitettiin olemalla leikkimielisesti ilkeitä puolin ja toisin. Myös luottamuksen vannominen ja halaaminen mainittiin – tosin eräs haastateltava kertoi halanneensa ystäväänsä vain alkoholin vaikutuksen alaisena. Suoria rakkaudentunnustuksia ei mainittu yhdessäkään haastattelussa.

Ystävyys-suhteiden viestintä tapahtui sekä kasvokkaisina tapaamisina että erilaisten viestintävälineiden ja -kanavien välityksellä. Haastateltavien vastauksissa esiintyivät erityisesti viestipalvelu Whatsapp sekä muut sosiaalisen median alustat, kuten Instagram. Yksi haastateltavista mainitsi myös FaceTime-puhelut. Kasvokkaiset tapaamiset liittyivät joko samassa oppilaitoksessa opiskelemiseen tai vapaa-ajan toimintaan, esimerkiksi kahvilla käymiseen. Saman oppilaitoksen kautta muodostuneissa ystävyys-suhteissa tapaamiset harvenivat merkittävästi, kun osapuolet siirtyivät uusiin oppilaitoksiin tai työpaikkoihin. Erään haastateltavan tapauksessa kasvokkaisia tapaamisia ei enää järjestetty oppilaitoksesta lähtemisen jälkeen, vaan yhteyttä pidettiin pelkästään sosiaalisen median välityksellä. Vaikuttaakin siltä, että vahvasti tietyn yhteisen tekijän tai mielenkiinnonkohteen ympärille rakentuneen ystävyys-suhteen osapuolten täytyy määritellä suhde uudelleen tämän yhteisen nimittäjän poistuessa yhtälöstä.

5.1.2 Suhteessa ilmenneet ongelmat

Tulosten perusteella ystävyys-suhteen hyvinvointi ei ole itsestäänselvyys, vaan toimivatkin suhteet voivat muuttua haastaviksi ja johtaa lopulta eroon. Ongelmien uskotaan helposti johtuvan vain toisen osapuolen toiminnasta. Kolme haastateltavaa neljästä mainitsi suhteen suurimmaksi ongelmakohdaksi toisen osapuolen negatiiviset ominaisuudet tai epämiellyttävän käytöksen, jotka alkoivat ilmetä erityisesti suhteen loppuvaiheessa. Yksi haastateltava piti ystävyys-suhteen ongelmana suhteen epätasa-arvoisuutta sekä toisen osapuolen tarvetta velloa menneissä asioissa ja kyvyttömyyttä ottaa vastaan kritiikkiä. Itsearviointilomakkeiden vastaukset paljastavatkin, että puolet haastateltavista kokivat ystävyys-suhteen luonteen kuohuvaksi. Kuohuviksi luonnehdituissa suhteissa ystävyksillä oli ollut jo ennen eroamista konflikteja ja suhde oli koettu haastavaksi.

Lisäksi osa haastateltavista ei pystynyt luottamaan toiseen osapuoleen tai joutui esittämään tämän seurassa jotain muuta kuin oikeasti on. Tämä ilmeni erityisesti itsearviointilomakkeessa, johon puolet eroajista vastasivat, että edellisen ystävän seurassa joutui miettimään omaa käyttäytymistä. Kaksi haastateltavista myös koki, että ystävä oli etääntynyt heistä omilla toimillaan. Yhteyksissä oltiin vain silloin tällöin ja ystävä ei aina vastannut haastateltavien yhteydenottoihin tai osoitti välinpitämättömyyttä muilla tavoilla, kuten muiden ihmissuhteiden priorisoimisella. Tällainen käytös vaikutti myös haastateltavien suhteen ylläpitämisen motivaatioon ja johti lopulta suhteen lopulliseen päättämiseen.

Myös kuulluksi ja huomioduksi tulemisen puute esiintyi useissa vastauksissa. Eräs haastateltava kertoikin turhautuneensa siihen, että toinen osapuoli ei kuunnellut hänen tunteitaan ja että samoista asioista piti huomauttaa kerta toisensa jälkeen. Lopulta ystävien aiemmin läheiset välit etääntyivät ja haastateltava koki heillä olevan ristiriitaiset odotukset suhteesta:

H1: Viimeset vuodet siit ystävydestä sit oli sitä, että hän koki edelleen, että mä olin hänen niinku elämänsä tärkein ihminen ja läheisin ystävä ja sit mulla ei ollu enää ollu pitkään aikaan sama fiilis.

Huomioduksi tulemisen puute liittyi osalla haastateltavista siihen, että ystävyys-suhteessa oli siirrytty pitämään yhteyttä pelkän sosiaalisen median välityksellä esimerkiksi eri paikkakunnille muuttamisen vuoksi. Eräs haastateltava totesi pelkkien tekstiviestien välityksellä kommunikoinnin olevan haastavaa, sillä se johti helposti väärinymmärryksiin ja riitoihin. Tähän on saattanut vaikuttaa esimerkiksi nonverbaalisten vihjeiden puute, mikä vaikeuttaa viestien sisällön täsmällistä ymmärtämistä.

5.1.3 Suhteen ongelmista puhuminen

Tutkimuksessa kävi ilmi, että parisuhteiden tavoin myös ystävyys-suhteissa ongelmien tiedostaminen ja niistä keskusteleminen on tärkeää ja toivottavaa. Kysyimme itsearviointilomakkeella, kohtaavatko haastateltavat yleensä konfliktit ihmissuhteissa vai pyrkivätkö he välttämään kyseisiä tilanteita. Puolet haastateltavista koki kohtaavansa konfliktitilanteet rohkeasti ja loput haastateltavat sijoittuivat janan keskivaiheille, hieman “vetäydyt konfliktitilanteista” -vaihtoehdon puolelle. Tutkimissamme ystävyys-suhteissa kolme neljästä haastateltavasta oli yrittänyt keskustella toisen osapuolen kanssa ystävyys-suhteessa

esiintyneistä ongelmista jo ennen eroon päätymistä. Tavoitteena oli käydä haasteita aiheuttavat tilanteet läpi, jotta suhde voisi jatkua ehyempänä ja hedelmällisempänä. Kaikissa tapauksissa rakentavaa keskustelua ei kuitenkaan syntynyt

H4: Yritin keskustella, mutta keskustelu jäi hyvin pitkälti pelkästään yksipuoliseksi huuteluksi ilman konkreettista vastakaikua.

Haastateltava tarjosi suhteen toiselle osapuolelle selkeän mahdollisuuden pohtia suhteen ongelmakohtia yhdessä, mutta tilaisuuteen ei tartuttu. Joissain tapauksissa toinen osapuoli oli reagoinut eroajan aloitteisiin ongelmista puhumisesta vastaamalla lyhyesti ja ympäröivästi päästäkseen pois tilanteesta.

Vaikka ongelmia olisikin pyritty käymään yhdessä läpi, ei tämä tuottanut toivottuja lopputuloksia. Toinen osapuoli saattoi kyllä tiedostaa virheet omassa käytöksessään, mutta pysyvää muutosta parempaan ei tapahtunut. Yksi haastateltavista kertoi, että ongelmista keskusteleminen sai toisen osapuolen asettamaan itsensä marttyuriasemaan ja väistelemään vastuuta omista teoistaan niin kutsutun uhriutumisen avulla. Lopulta tämä vastaanhangottelu aiheutti sen, ettei keskustelua pystytty käymään kunnolla ja suhde jatkui samanlaisena kuin ennenkin. Suhteen ongelmista keskusteleminen aiheutti siis joko puolustautumisreaktion tai totaalisen välinpitämättömyyden, minkä vuoksi konflikteja ei saatu ratkottua ystävyysuhteen aikana. Kun ongelmien ratkominen alkoi vaikuttaa mahdottomalta tehtävältä, haastateltavat eivät nähneet muuta vaihtoehtoa kuin päättää ystävyysuhte. Tulokset siis puhuvat sen puolesta, että avoimella ja ratkaisukeskeisellä vuorovaikutuksella ystävyysuhteen pelastaminen olisi voinut olla mahdollista.

5.2 Vuorovaikutus ja reaktiot erotilanteessa

Tässä luvussa vastaamme toiseen tutkimuskysymykseemme koskien sitä, millä viestinnällisillä keinoilla ero toteutettiin ja miksi. Tuloksista käy ilmi, että ystävyysero voidaan toteuttaa kahdella tavalla: lopettamalla yhteydenpito mitään sanomatta tai keskustelemalla tilanteesta toisen osapuolen kanssa. Jaoinme näiden erotapojen perusteella haastateltavat kahteen ryhmään, joita kutsumme *ghostaajiksi* ja *kohtaajiksi*. Käytämme termiä *ghostaaminen*, koska haastateltavat itse toivat tämän termin välityksellä ilmi sen, kuinka ystävyysuhte oli päätetty

yhteydenpidon lopettamisella. Ghostaamisessa eroava osapuoli, eli ghostaaja, lopettaa viesteihin vastaamisen ja niiden lähettämisen toiselle osapuolelle. Osa haastateltavista myös esti entisen ystävänsä erilaisissa sosiaalisissa medioissa: näin toinen osapuoli ei olisi edes halutessaan voinut ottaa yhteyttä eroajaan. Kohtaajilla tarkoitamme eroajia, jotka ovat ystävästä erotessaan halunneet keskustella rakentavasti suhteen epäkohdista. Erotilanteessa he ovat ilmaisseet oman tyytymättömyytensä nykyiseen tilanteeseen ja tuoneet esille halunsa ystävyysuhteen päättämiseen, jos suhteen luonteeseen tai toisen osapuolen käytökseen ei tule muutosta.

5.2.1 Ghostaajat ja kohtaajat

Tulokset kertovat siitä, että ystävyysuhteesta erottaessa yhteydenpidon äkillistä lopettamista pidetään jokseenkin hyväksyttävämpänä ja ymmärrettävämpänä toimintatapana verrattuna esimerkiksi parisuhteen lopettamiseen samalla tavalla. Eräs haastateltava viittasikin parisuhteen lopettamiseen “normaalina erotilanteena”, jossa suhteen molemmat osapuolet osallistuvat suhteen päättymistä koskevien ajatusten ja kokemusten vaihtamiseen tai vähintäänkin ovat molemmat täysin tietoisia siitä, milloin suhde on loppunut. Ystävyysuhteessa ei välttämättä nähdä samanlaista tarvetta tälle, ja haastateltavista kaksi olikin toteuttanut erotilanteen ghostaamalla. Ghostaajista toinen lopetti yhteydenpidon kiihkeäksi yltyneen riidan jälkimainingeissa ja toinen tilanteessa, jossa entinen ystävä oli lähettänyt hänelle yllättäen viestiä pitkän hiljaiselon jälkeen huomioimatta mitenkään aiempaa etäännyttämistään. Ghostaamisen syiksi mainittiin sen helppous ja erityisen tulehtuneessa tilanteessa eroajan kyllästyneisyys tai turhautuminen rakentavan keskustelun mahdottomuuteen:

H3: -- hänen kanssa oli vähän vaikee keskustella. Että oli vaikea saada asia, josta hän on eri mieltä, niin hänelle silleen järkevästi, että hän ymmärtäisikin sen eikä väärinymmärtäisi tahallaan. Ei riittänyt jaksaminen tai kiinnostus sitten keskustella.

Ghostaajalla voikin olla halu keskustella ja kohdata ystävä, mutta hän kokee sen syystä tai toisesta hankalaksi. Halutessaan ghostaajat olisivat kuitenkin voineet lähettää toiselle osapuolelle päätöstä perustelevan viestin, johon he eivät olisi kaivanneet vastausta. Tässä monologissa he olisivat voineet selittää turhautumisensa ystävyysuhteen toimimattomuuteen.

Tätä ei kuitenkaan haastateltavien kohdalla tapahtunut, mihin saattoi vaikuttaa esimerkiksi toisen osapuolen aiemmin osoittama kiinnostuksen puute eroajan tunteita kohtaan.

Kaksi haastateltavaa oli käyttänyt ystävyysuhteen lopettamisessa *kohtaamista*. Toisen kohtaajan tapauksessa erosta oli käyty pitkä vastavuoroinen keskustelu Whatsapp-viestipalvelun kautta, kun taas toinen oli pyrkinyt käymään keskustelua Snapchat-sovelluksen välityksellä saamatta kuitenkaan vastauksia toiselta osapuolelta. Toisin kuin ghostaamisessa, kohtaamisen ensisijaisena tavoitteena ei ollut ystävyuden päättäminen, vaan suhteen ongelmien esiin nostaminen ja omien tarpeiden ilmaisu:

H1: -- meillä ei oo oikeestaan enää hirveesti yhteistä ja kommunikointi tuntuu jotenkin raskaalta ja vaikeelta, että mä haluaisin niinkun nyt oikeesti ehkä niinkun... En sanonu, että katkaista tän ystävyysuhteen, mutta että must tuntuu, että tää ei voi jatkua tälleen.

Toinen kohtaajista oli pyrkinyt yli vuoden ajan ilmaisemaan haluttomuutensa ystävyysuhteen ylläpitämiseen etäännyttämällä itseään ystävästä. Varsinainen kohtaaminen ja eroaminen tapahtui, kun haastateltavan ystävä otti puheeksi omat aavistuksensa siitä, että haastateltava ei haluaisi enää jatkaa ystävyysuhtetta. Keskustelun seurauksena ystävyysuhtede lopulta päättyi.

Tutkimuksen tulosten mukaan kohtaamisen ja ghostaamisen seuraukset ovat samanlaiset: yhteydenpito loppuu kokonaan sekä kahdenkeskisillä viestintäkanavilla että sosiaalisessa mediassa ja ryhmäkeskusteluissa. Kohtaamisessa eroaja on kuitenkin pyrkinyt selittämään ystäväelleen, miksi yhteydenpito voi mahdollisesti päättyä. Ghostaamisessa jätetty osapuoli voi jäädä tietämättömäksi ystävyysuhteen loppumisen syistä. Kohtaamista ja ghostaamista yhdistääkin niiden tulkinnanvaraisuus: jätetty osapuoli voi tulkita viestin eri tavalla kuin eroava osapuoli on sen tarkoittanut. Molemmat kohtaajista halusivat nostaa esiin omat negatiiviset kokemuksensa ystävyysuhtesta, minkä toinen osapuoli ymmärsi niin, että ystävyysuhtede on huono ja se on päätettävä. Viestin olisi kuitenkin voinut tulkita myös niin, että ystävyysuhtessa on epäkohtia, jotka ystävykset voisivat yhdessä korjata. Myös ghostaamisessa jätetty osapuoli voi tulkita yhteydenpidon lopettamisen eri tavoin, sillä ghostaaja ei kerro syytä yhteydenpidon lopettamiselle eikä syyksi välttämättä ymmärretä ystävyysuhteen äärimmilleen kiristyneitä ongelmakohtia.

5.2.2 Jätetyn osapuolen reaktio

Tulosten perusteella ghostaamalla jätetyt osapuolet ovat joko itsekin olleet ystävyyssuhteen lopettamisen kannalla ja täten hyväksyneet valitun eroamistavan nikottelematta, tai vaihtoehtoisesti loukkaantuneet ulossulkemisesta niin pahasti, etteivät ole halunneet yrittää vaatia selityksiä tai keskustella eroajan kanssa asiasta jälkeenpäin. Mikäli nämä jätetyt osapuolet olisivat kokeneet eron epäoikeudenmukaiseksi tai yllättäväksi, he olisivat todennäköisesti pyrkineet ottamaan eroajaan yhteyttä asian tiimoilta. Kummankaan ghostaajan tapauksessa jätetty osapuoli ei kuitenkaan yrittänyt erotilanteen jälkeen ottaa mitään yhteyttä, minkä takia haastatellut ghostaajat uskovat viestinsä menneen perille.

Kohtaajien erotilanteissa jätetty osapuoli reagoi kahdella eri tavalla. Toisessa tapauksessa tämä vältteli kaikkiin viesteihin vastaamista ja jätti kokonaan huomiotta kohtaajan yrityksen keskustella ystävyyssuhteen lopettamisesta. Tässä on käynyt mahdollisesti juuri niin, että jätetty osapuoli oli myös tahollaan tehnyt valinnan ystävyyssuhteen lopettamisen puolesta ja siksi koki, ettei kohtaajan yhteydenottoihin reagoiminen olisi hyödyttänyt mitään. Toisessa tapauksessa puolestaan jätetty osapuoli oli itse erotilanteessa surullisuudestaan huolimatta sopuisa ja rauhallinen, mutta myöhemmin eron jälkeen hän alkoi mustamaalata kohtaajaa muille ystävilleen. Katkeruus ja vihanpito toistuvatkin jätettyjen osapuolten käytöksessä:

H1: -- hän on siis niinku blokannu mut somessa ja muuta. Oon sitte -- kuullut, että hän kyllä kantaa aika paljon niinkun kaunaa ja katkeruutta mua kohtaan ja ilmaisee sitä myös julkisesti sosiaalisessa mediassa, vaik siit on kaks vuotta.

H3: Mä oon vaan lähinnä kuullu sitä, että on puhuttu kunnolla paskaa selän takana.

Vaikuttaa siltä, että jätetyn osapuolen reaktio ei riipu käytetystä eroamistavasta, sillä yllä mainittuja negatiivisia tunteita heräsi niin kohdatuilla kuin ghostatuilla osapuolilla. Ei siis voida varmistua siitä, että suhteen lopettamisesta keskusteleminen tekisi tilanteen jälkipuinnista vähemmän vihamielistä.

5.2.3 Mahdollinen muiden osapuolten toiminta ja vaikutus eroamiseen

Tulosten mukaan ystävyyseron osapuolilla on yleensä myös yhteisiä ystäviä, joten heidän mahdollista vaikutustaan itse eron tapahtumiseen haluttiin myös selvittää. Yhden haastateltavan kohdalla ystäväpiirin muut jäsenet yrittivät kannustaa häntä jäämään suhteeseen ystävyyseron toisen osapuolen kanssa. Muiden kolmen haastateltavan kohdalla suhteet ystäväpiiriin muihin jäseniin edesauttoivat eroon päättymistä, kuten haastateltava 1 kertoo:

H1: -- ympäristö vähän niiku kans ruokki sitä mun sellasta katkeruuden lisääntymistä ja kannusti kyllä siihen eropäätökseen sit lopulta. Et tavallaan näki sit sen ihmisen toksisuuden muiden ihmisten kautta.

Muiden ihmisten silmin saattaakin olla helpompi nähdä toisesta osapuolesta piirteitä, joille on itse sokeutunut vuosien varrella tai jotka on tietoisesti valinnut sietää ja hyväksyä. Kaksi haastateltavista kertoi olleensa yhteisessä ystäväpiirissä ainoa, joka erosi ja lopetti täysin yhteydenpidon ystävyyseron toisen osapuolen kanssa. Sen sijaan kahden haastateltavan tapauksessa myös muut tiiviiseen ystäväpiiriin kuuluneet jäsenet tekivät omalla tahollaan lopulta samanlaisen eropäätöksen kuin haastateltavakin. Eroa ei varsinaisesti toteutettu koko porukan voimin yhdellä kertaa, vaan yksittäiset henkilöt päätyivät eroon omasta tahdostaan. Erään haastateltavan kohdalla ystäväpiiri jatkoi toimintaansa ilman ystävyyseron toista osapuolta, mikä aiheutti muutoksen porukan ryhmädynamiikassa:

H4: -- niin sanotusti jos vois sanoo niinku saunasta puuttuu lauteelta se viimeinen perse.

Yhden ihmisen poistuminen yhteisestä ystäväpiiristä onkin voinut jättää jälkeensä aukon. Tämä aukko voi kuitenkin kuroutua umpeen ajan saatossa tai ystäväpiiriin laajentuessa. Mielenkiintoinen huomio on myös se, että vaikka kaikki piirin jäsenet eivät olisi katkaisseet välejä haastateltavan entiseen ystävänsä, eivät he enää tavanneet toisiaan samalla kokoonpanolla ystävyyseron jälkeen. Entiset ystävät eivät siis ole voineet kohdata toisiaan edes samassa sosiaalisessa ympäristössä, vaan yhteisen ystäväpiiriin muut jäsenet ovat joutuneet tapaamaan ystävyyseron jätettyä osapuolta erikseen.

5.3 Eroajan tavoitteet ja kokemukset

Vastaamme tässä luvussa kolmanteen tutkimuskysymykseemme, joka kuuluu "Kuinka hyvin eroaja koki onnistuneensa eroamistilanteessa". Tutkimuksen tulosten mukaan erotilanteessa

haluttiin ilmaista kirjavasti erilaisia asioita. Kolmella neljästä haastateltavasta erotilanteesta tavoitteena oli ilmaista heidän kokemansa vääräys liittyen joko konkreettisiin ystävän tekoihin tai yleisesti suhteen epäkohtiin. Muita esiin nostettuja seikkoja olivat muun muassa pettymys, omat mielipiteet ystävän toiminnasta, oman itsensä etusijalle asettaminen ja toive ihmissuhteen merkityksen vähenemisestä. Tulokset osoittavatkin, että eroajat haluavat tuoda erotilanteesta esiin omaa ääntään ja saada toisen osapuolen ymmärtämään, mikä ystävyysuhteessa meni pieleen. Myös ghostaaminen on keino tuoda omat tarpeet esiin, sillä negatiivisena tekijänä koettu ihminen poistetaan kokonaan omasta elämästä.

5.3.1 Eroon ajaneet tekijät

Tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että erotilannetta ei yleensä suunnitella etukäteen, vaan se tapahtuu yllättäen tai jonkin ulkoisen tekijän laukaisemana. Eron lopulliseen toteuttamiseen tarvitaan niin sanotusti viimeisen naulan arkkuun lyövä hetki, joka pakottaa toimimaan. Yhden haastateltavan erotilanne alkoi toisessa WhatsApp-ryhmässä tapahtuneesta välikohtauksesta, jonka seurauksena hänen oli pakko aloittaa keskustelu eroamisesta:

H1: -- sitten kun hän otti ite sen asian puheeksi niin totesin, että tämä on se hetki. Että jos mä en sitä nyt tee, niin sitten se tuntuu hänestä tosi paskalta, että mä teen sen sit myöhemmin. Tai väittäisin, että hänen kokemuksensa siitä, että mä oon ottamassa etäisyyttä, ei oo totta.

Erotilanteen avaaminen ilman siihen väkisin puskevaa hetkeä tai tekijää koetaan vaivalloisena ja ahdistavana, minkä vuoksi tukalaan tilanteeseen jäädään mieluummin roikkumaan. Molempien kohtaajien tapauksessa tällaisen puskevan tilanteen tarjoutuminen auttoi heitä tuomaan ilmi ystävyysuhteessa mieltä vaivanneet tekijät.

Kahden haastateltavan tapauksessa itse eron tapahtumishetkeen ajoi eroajassa herännyt voimakas tunnereaktio. Toinen heistä kertoi, että yhteyden lopettamiseen vaikutti ystävän kanssa syntynyt riita, jossa kyseinen ystävä oli mennyt henkilökohtaisuuksiin. Toinen haastateltava puolestaan oli kokenut olonsa loukatuksi, sillä hänen kotipaikkakunnallaan vierailut ystävä ei ollut ottanut haastateltavaan yhteyttä tapaamisen järjestämiseksi. Tämä tapaus aiheutti sen, että haastateltava otti kyseiseen ystävään päihtyneenä yhteyttä kertoakseen tulleen loukatuksi ja kokevansa ystävän vaihtelevan yhteydenoton epäreiluna.

Haastateltavat pitivät yleisesti eron ajaneina tekijöinä suhteeseen muodostuneita ongelmia, kuten kommunikaation vaikeuksia tai sen vähyyttä. Eroamisen syyksi mainittiin myös toisesta erilleen kasvaminen: henkilöiden persoonat ja elämäntilanteet olivat muuttuneet vuosien varrella. Eroajat kokivat, että vaikka ennen ystävä oli tärkeä, ei hän tätä enää ollut. Suhdetta ei koettu enää palkitsevana vaan se oli pikemminkin kuormittava. Haastateltavat näkivät tasapuolisen ystävyysuhteeseen panostamisen tärkeänä osana suhteen hyvinvointia, ja sen puuttuessa suhde ei tuntunut enää mielekkäältä:

H2: Ehkä mä en saakaan tästä ystävyysuhteesta ihan nii paljon plussia kuin annan.

Ystävyysuhteessa koetaankin tärkeänä sen palkitsevuus. Ystävyys halutaan olevan positiivinen ja antoisa tekijä elämässä. Epätasapainossa olevaa ystävyyttä ei nähdä ylläpitämisen arvoiseksi varsinkaan silloin, jos osapuolet eivät ole valmiita tekemään töitä suhteen tasapainottamiseksi.

5.3.2 Eroamisessa käytetyn viestintätavan valinnan perustelut

Yksikään haastateltujen erotilanteista ei tapahtunut kasvokkaisen vuorovaikutuksen välityksellä vaan erilaisissa sosiaalisissa medioissa. Tulosten valossa vaikuttaa siltä, että esimerkiksi ystävän luokse toiselle paikkakunnalle matkustaminen eron toteuttamiseksi nähdään liian vaivalloisena ja toisaalta työkeänä tekona jätettyä osapuolta kohtaan. Sosiaalinen media on tehnyt ihmisten välisen viestinnän helpoksi ja nopeaksi, mikä saattaa osaltaan laskea kynnystä vaikeiden vuorovaikutustilanteiden hoitamiseen fyysisen läsnäolon sijaan puheluiden tai teksti- ja ääniviestien välityksellä. Erään haastateltavan tilanteessa toisen osapuolen haluttomuus kohdata erotilanne johti siihen, että eroaja valitsi viestintätavakseen ääniviestit:

H4: Tekstiviesti on tyly, videopuhelu ei siinä kohtaan, ku ei tuskin ois vastannu, ja näkeminenki ihan sama syy.

Kyseinen haastateltava koki mahdollisesti tekstiviestin käyttämisen tylyksi, sillä siinä karsiutuvat pois kaikki nonverbaaliset vihjeet, kuten ilmeet ja eleet. Ääniviesti sen sijaan mahdollistaa osittain nonverbaaliset vihjeet, kuten äänenpainon käytön. Samainen haastateltava kuitenkin mainitsi, että kasvokkainen kohtaaminen olisi ollut paras vaihtoehto,

sillä siten asiat olisi voinut ilmaista parhaiten. Kuitenkaan kasvokkaista kohtaamista ei tapahtunut, sillä kyseinen ystävä oli haluton tapaamaan eroajaa.

Ghostaaminen oli erään haastateltavan mukaan osittain myös tiedostamaton valinta. Hän myönsi kyllästyneensä ystävänsä lapselliseen toimintaan ja halunneensa lopettaa suhteen, mutta toisaalta kuvaili, että välillä yhteydenpito vähenee ystävien keskuudessa ilman minkäänlaisia eroaikeita. Haastateltava koki olleensa ainoa, jota kiinnosti pitää ystävyyssuhdetta yllä ja tästä syystä yhteydenpidon lopettaminen lopetti koko suhteen. Hän perusteli viestintätavan valintaa sen vaivattomuudella. Tulosten valossa vaikuttaa kuitenkin myös siltä, että valitsemalla ghostaamisen eroamisen toteutustavaksi pyritään samalla viestittämään arvostuksen puutetta ja loukkaantumista toista osapuolta kohtaan: toinen suljetaan täysin oman elämän ulkopuolelle, koska tämän aiempi käytös ei ole antanut perusteita asiallista argumentointia sisältävän dialogin käymiselle.

Kohtaajat päätyivät valitsemaan kyseisen viestintätavan, koska he kokivat tarvetta käydä asioita läpi sekä selittää ystävänsä ja ymmärtää itse, miksi ystävyys suhde oli muuttunut kuormittavaksi toimivan ja läheisen yhteisen alun jälkeen. Kohtaajien tavoitteena oli saada toinen osapuoli tiedostamaan, millä tavalla tämä oli mahdollisesti loukannut haastateltavaa, jotta samanlainen käytös ei enää jatkuisi muissa ihmissuhteissa.

5.3.3 Miten eroaja koki onnistuneensa tavoitteessaan

Kaikki haastateltavat olivat päällisin puolin tyytyväisiä päätökseensä lopettaa ystävyys suhde, sillä päätöksen taustalla oli pitkällä aikavälillä kertyneitä negatiivisia tunteita ja kokemuksia. Tulokset kuitenkin osoittavat, että ystävyys suhteesta eroaminen ei ole helppoa tai miellyttävää kummallekaan osapuolelle. Eräälle haastateltavalle jäi erotilanteesta omien sanojensa mukaan ”jyrän alle jäänyt olo”, eli ero oli raskas eroajalle itselleenkin. Myös eräs toinen haastateltava kuvaili tunteneensa surua suhteen päättymisestä, vaikka se olikin loppunut hänen omasta aloitteestaan. Haastateltavat tunsivat surun lisäksi huojentuneisuutta ja levollisuutta, sillä tilanteen ratkaiseminen poisti eräänlaisen taakan harteilta. Haastateltavat katuiivatkin juuri tilanteen pitkittämistä ja toivoivat, että olisivat tehneet eropäätöksen aiemmin. He kokivat satuttaneensa entistä ystävänsä tarpeettomasti välttelemällä eron toteuttamista ja tilanteen

ratkaisemista sekä aiheuttaneensa samalla itselleen turhaan tuskaa. Eropäätöstä pidettiin siis hyvänä ja tarpeellisena, mutta itse erotilanne sen sijaan aiheutti ristiriitaisia tunteita:

H3: No mä oon toisaalta ihan ilonen, että se ystävyysuhde päättyi. Niinkun yleisestikin olen ollut ihan iloinen siitä päätöksestä, että tämmösiä niinkun vähän kuluttavia ystävyysuhteita on sitten työntänyt pois päin elämästään. Mut kovin hyvä fiilis ei ole siitä et miten se päättyi.

Jälkeenpäin analysoituna kaikki haastateltavat olisivatkin halunneet tehdä tilanteessa jotain toisin. He olisivat esimerkiksi halunneet kertoa tunteistaan suuremmin ja avoimemmin, käydä aiheesta kypsemmän keskustelun, olla itse tilanteessa vähemmän kiihtyneitä ja pakottaa toinen osapuoli käymään vuoropuhelua asiasta sen sijaan, että tämän annettiin vältellä tilannetta jättämällä vastaamatta eroajan yhteydenottoihin. Ghostaajat totesivat, että he olisivat saattaneet valita eroamistavaksi kohtaamisen, mikäli heillä olisi ollut tietoa tehokkaista ja tarkoituksenmukaisista viestintäkeinoista. Toisaalta eräs haastateltava koki, että eron toinen osapuoli ei olisi ansainnut kunnollisia perusteluja, vaikka keinot niiden esittämiseen olisivat olleet hallussa. Tuloksista on kuitenkin havaittavissa, että ghostaajia jäi vaivaamaan asioiden selvittämättä jättäminen siitäkkin huolimatta, että he kokivat ratkaisunsa oikeaksi ja olivat siihen jokseenkin tyytyväisiä.

6 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia viestinnällisiä keinoja ja käytäntöjä ystävyyseron toteuttamiseen liittyy sekä millainen kokemus eroajalle jää erotilanteesta. Seuraavaksi pohdimme tutkimuksen tärkeimpiä tuloksia vuorovaikutusteorioiden valossa.

6.1 Ystävyysuhteen vuorovaikutus eroajan näkökulmasta

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme koski sitä, millaista ystävyysuhteen vuorovaikutus oli ennen eroa. Tuloksista ilmenee, että kyseiset ystävyysuhteet koettiin ainakin jonakin aikana erittäin läheisiksi ja tärkeiksi. Kuitenkin jossain välissä tapahtui muutos, sillä eroaminen nähtiin toteuttamisen arvoisena. Osa suhteista koettiin myös kuohuviksi ja osaa oli yritetty

purkaa jo vuosien ajan. Näitä suhteita ja niissä esiintyneitä kausia voidaan tarkastella ihmissuhteen tasoteorioiden kautta.

Suhteen tasoteoriat esittävät, että suhteen rakentuminen ja purkautuminen tapahtuu erilaisissa tasoissa: se ei voi loppua yhtäkkisesti (Knobloch 2009, 1589–1591). Esille nouseekin kysymys siitä, milloin ja miksi ystävyysuhde alkoi purkautumaan. Tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että purkautumista on tapahtunut jo ennen itse eroamista, sillä kaikki haasteltavat kertoivat, ettei suhde ollut enää eroa enteilevällä ajalla entisenkaltaisensa – läheinen ja tärkeä. Suhteen tasojen vaihtelua tapahtuikin myös ystävyysuhteen aikana, sillä kuohuviksi kuvailuissa suhteissa on liikuttu edestakaisin eri tasojen välillä, joten toisinaan ystävä on koettu läheisemmäksi ja toisinaan etäisemmäksi. Ihmissuhteen kehityksen Porrasmallin ja Sosiaalisen läpäisyn teorian mukaan ihmissuhteiden tasoissa liikehdintä voi olla eteenpäin tai taaksepäin suuntautuvaa. Suhdetta ja tasoja eteenpäin vievä tekijänä voi olla suhteen osapuolien kasvanut yhteisymmärrys, kun taas taaksepäin vievä tekijänä voi olla toisen osapuolen kiinnostus asiaan, johon toinen ei koe kiinnostusta. (Knapp & Vangelisti 2005, 151–152.) Suhteen tasojen edestakainen vaihtelu onkin voinut vaihtua pelkästään taaksepäin liikkumiseksi, kun suhteen osapuolet – tai vain toinen osapuoli – ovat kokeneet eriytyvänsä toisesta esimerkiksi erilaisten mielenkiinnon kohteiden takia.

Ihmissuhteissa henkilökohtaisista asioista keskusteleminen ei ole aina jatkuvaa, vaan tulee aikoja, jolloin henkilökohtaisia tietoja jaetaan vähemmän. Sosiaalisen läpäisyn teoriassa viitataan tähän ilmiöön puhumalla läheisyyden ja loittonemisen sykleistä. Kehittyneissä ihmissuhteissa suhteen osapuolet ovat oppineet koordinoimaan syklinsä yhtenäisiksi ja he kokevat toisensa yhtäaikaaisesti etäisempinä ja toisinaan läheisempinä. Näin myös henkilökohtaisten tietojen jakaminen muuttuu heikommaksi tai vahvemmaksi. (Littlejohn & Foss 2011, 237.) Yhtenäiset syklit omaavat henkilöt eivät pahastu suhteen kerroksissa poukkoilemisesta, sillä he ovat suhteen toisen osapuolen kanssa samalla aaltoviivalla asian suhteen. On kuitenkin mahdollista, että suhteissa, joissa tasot ovat vaihdelleet, osapuolet eivät ole pysyneet erilaisten muutosten perässä, sillä syklit eivät ole olleet yhtenäisiä. Kuten yksi haastateltavista mainitsi, suhteen toinen osapuoli piti ystävyysuhtetta tärkeämpänä kuin hän itse. Tämä on voinut aiheuttaa suhteessa väärinkäsityksiä ja ongelmia, sillä tasoihin kuuluu erilaisia niille ominaisia käytäntöjä. Näin toinen osapuoli on voinut jakaa itselleen henkilökohtaisia asioita samalla, kun toinen osapuoli on kokenut vain arkipäiväisten asioiden

jakamisen suhteelle ominaiseksi. Erään toisen haastateltavan kohdalla tilanne oli juuri tällainen: haastateltava itse olisi halunnut suhteessa olevan enemmän tapaamisia ja muuta yhteydenpitoa, kun taas toinen osapuoli ei kokenut tarpeelliseksi pitää yhteyttä niin usein. Keskenään ristiriitaiset odotukset ystävyyssuhteesta aiheuttivat luonnollisesti kitkaa ystäväysten välille ja johtivat osaltaan haastateltavan kokeman tyytymättömyyden eskaloitumiseen sekä sen myötä suhteen päättymiseen.

Sosiaalisen läpäisyn teorian kerroksille olennaista on niihin linkittyvä vuorovaikutus, joka voi olla lähentävää tai loitontavaa (Littlejohn & Foss 2011, 236). Kuitenkin pitkäaikaisissa suhteissa, kuten pitkissä ystävyyssuhteissa, kommunikaatio ei välttämättä ole suoraan yhteydessä suhteen läheisyyteen. Arkipäiväinen ja pinnallinen keskustelu voi tapahtua myös läheisessä ystävyyssuhteessa. Vaikka syvällistä yhteydenpitoa ei aina tapahdu, ystävykset voivat muistaa toistensa erityiset läheisyyden osoitukset tai muistot menneeltä ajalta, jolloin he olivat enemmän tekemisissä. Näin ystävyys voi pysyä lujana silloinkin, kun ystävät eivät ole toistensa kanssa usein tekemisissä. (Knapp & Vangelisti 2005, 153.) Haastateltavien kohdalla vaikutti kuitenkin siltä, että läheisyyden osoituksia ei ollut ollut paljon edes suhteen alkuvaiheessa, jolloin nämä ovat yleisempiä. Saattaakin olla, että etäystävyys ei ole pysynyt lujana, koska edes läheisiin muistoihin ei ole voinut tukeutua. On myös voitu kokea, että ystävä on ennen osoittanut läheisyyttä, mutta suhteen loppupuolella vain inhottavat piirteet ovat nousseet esiin ja niitä ei ole voinut ohittaa edes menneiden muistelulla.

Haastateltavat pitivät ystäviinsä yhteyttä lähinnä erilaisten viestintäkanavien välityksellä. Yhteydenpito ja yhdessä vietetty aika koettiin ystävyysmerkinä, mutta ystävyksien kasvokkaiset tapaamiset ja yhteinen aika vähenivät osapuolten elämäntilanteen muututtua. Voi olla niin, että viestintä ei sopeutunut muutokseen ja näin ystävyys osoitukset jäivät harvemmiksi. Koska keskinäisriippuvuus on suhteen jatkuvuuden kannalta olennaista (Rogers 2008, 337), täytyy ystävyyttä osoittaa tasaisin väliajoin, jotta molemmat osapuolet tietävät ystävyyssuhteen olevan edelleen olemassa ja jaksavat panostaa siihen. Erityisesti pelkkien viestintäkanavien kautta ylläpidetyssä ystävyyssuhteessa olisi tärkeää sanoa suoraan, mitä toinen osapuoli itselle merkitsee. Avoimet rakkaudenosoitukset eivät kuulu ystävyyssuhteisiin oletuksena, minkä vuoksi nämä suhteet voivatkin vaatia osaltaan enemmän tulkintaa kuin esimerkiksi parisuhteet, joissa suorat tunnustukset rakkaudesta ja fyysinen läheisyys ovat tyyppillisiä. Erilaisilla ystävyys osoituksilla viestitään toiselle osapuolelle suhteen tilasta ja

sen läheisyydestä (Rogers 2008, 338), mutta vaarana on, että viestit tulkitaan eri tavalla kuin ne on tarkoitettu, mikä voi johtaa konfliktiin.

Otollisen alustan konfliktien syntymiselle aiheuttaa myös kokemus siitä, ettei tule kuulluksi tai hyväksytyksi. Haastateltavien vastauksissa toistui kertomus siitä, että he olivat yrittäneet keskustella suhteessa ilmenneistä ongelmista ja heitä itseään häiritsevistä asioista, mutta eivät saaneet juuri minkäänlaista vastakaikua tai vaihtoehtoisesti toinen osapuoli kieltäytyi asiallisesta ajatustenvaihdosta ja heittäytyi sen sijaan puolustuskanalle. McLarenin, Solomonin ja Priemin (2012, 954) mukaan relationaalisen viestinnän kaksi ydinulottuvuutta ovat yhteys ja valta-asema, jotka vaikuttavat siihen, kuinka viestejä lähetetään ja tulkitaan. Keskustelun aloittamiseen pyrkineet haastateltavat ovat yrittäneet viestiä juuri osapuolten välisestä yhteydestä ja sen mahdollisista epäkohdista tilanteen parantamiseksi, mutta toinen osapuoli on tulkinnut tämän hylkäämiseksi tai syyttelyksi. Vaikeiden keskustelujen äärellä vastahakoiseksi tai täysin reagoimattomaksi muuttuminen on puolestaan saattanut toimia keinona valta-aseman varmistamiseksi, sillä erotilanteessa on tällöin saatu palautettua asioiden hallinta itselle, vaikka eropäätös on tullut suhteen toiselta osapuolelta. Loukkaantumisen sijaan tämä välttely on saatettu tulkita vihamielisyydeksi tai välinpitämättömyydeksi, ja näin väärinymmärrysten kehä on onnistunut vahingoittamaan ystävyyssuhdetta.

Tulokset puhuvat sen puolesta, että ystävyyssuhteissa ilmeneviin konflikteihin liittyy usein juuri väärinymmärryksiä ja -tulkintoja, joita ei osata käsitellä rakentavalla tavalla. Mikäli parisuhteessa päädyttäisiin vastaavaan tilanteeseen, olisi yhtenä mahdollisena vastauksena parisuhdeterapia. Ystävyyssuhteen kohdalla tällainen vaihtoehto harvoin nousee esiin, kun havaitaan ongelmia viestinnässä tai vuorovaikutuksessa. Kyse voi kuitenkin olla yksilön elämän kannalta hyvin merkittävästä ihmissuhteesta, joten ei olisi ollenkaan liioiteltua luoda konsepti ystävyysterapiasta, jossa umpikujan päätyneet ystävykset voisivat pyrkiä selvittämään välilleen kasautuneita jännitteitä. Näin voitaisiin mahdollisesti vähentää myös yksinäisyyttä, joka on nyky-yhteiskunnassa valitettavan laajasti esiintyvä ilmiö. Kuten Peel, Reed ja Walter (2014, 349) toteavat, ystävyyssuhteiden puuttuminen aiheuttaa entistä vakavampia seurauksia 2000-luvun maailmassa, jossa yhä useampi asuu yksin ja jossa muiden ihmissuhteiden – kuten naapuri- tai työsuhteiden – merkitystä yksilön elämässä pidetään huomattavasti ystävyyssuhteita vähäisempänä.

6.2 Vuorovaikutus ja reaktiot erotilanteessa

Toinen tutkimuskysymyksemme liittyi siihen, millaisilla viestinnällisillä keinoilla ero toteutettiin ja miksi. Kaikki haastateltavat olivat eronneet ystävästään älypuhelimien sekä jonkin sosiaalisen median alustan välityksellä. Aineistosta nousi erityisesti esiin se, että konfliktin kohtaaminen aiheutti haasteita ja epämukavuutta, minkä vuoksi sitä välteltiin viimeiseen asti. Tämä näkyi niin ghostaajien kuin kohtaajien tilanteissa: ghostaajat välttelivät koko erotilannetta täysin ja kohtaajatkin pyrkivät pitkittämään eron toteuttamista, kunnes se ei enää ollut mahdollista. Konfliktit nähtiin pelkästään huonoina asioina sen sijaan, että niiden avulla olisi voitu kohentaa suhdetta ja jatkaa mahdollisesti entistä vahvempina eteenpäin. Itsearviointilomakkeessa esiintyi ristiriitaa haastateltavien vastauksen ja konkreettisen toiminnan välillä: esimerkiksi yksi haastateltava arvioi lomakkeella kohtaavansa yleensä konfliktit ihmissuhteessa, mutta hän oli kuitenkin päätenyt toteuttamaan ystävyysseronsa ghostaamalla. Samoin eräs toinen haastateltava arvioi yleensä välttelevänsä konflikteja, mutta hän oli silti päätenyt kohtaamaan ystävänsä. Tämän ristiriidan taustalla voi olla yksittäiseen ystävyys-suhteeseen tai henkilöön liittyvät tekijät, mutta myös yksilön vääristynyt käsitys omista vuorovaikutuksellisista kyvyistään.

Konfliktien välttelemistä ja tiedon salaamista ihmissuhteissa on tutkittu muun muassa perhesuhteissa (Afifi & Olson 2005) ja parisuhteissa (Solomon, Knobloch, & Fitzpatrick 2004). Afifin ja Olsonin (2005) mukaan perheissä salailu voi liittyä perheenjäsenten pelkoon mahdollisista seuraamuksista. Salaisuudet halutaan säilyttää perheen kesken tai vain itsellä, jotta perheen sisäinen koheesio ei kärsisi. Perhesuhteissa muihin osapuoliin vaikuttaminen ja muiden osapuolten pelottelu on siis vahvasti läsnä. Tätä ei esiintynyt tutkimissamme ystävyys-suhteissa, mutta samanlainen pelko negatiivisista seuraamuksista oli läsnä konfliktien välttelemisessä. Perhesuhteissa valtasuhteilla on selvästi väliä: heikommassa asemassa oleva voi kokea salailun tavaksi suojella itseään korkeammassa asemassa olevan perheenjäsenen reaktioilta. Tämä salailu voi itsessään kuitenkin vahvistaa voimadynamiikkaa, sillä he, joilla on vähemmän valtaa, välttelevät yhteydenottoja ja siten ylläpitävät omaa voimatonta asemaansa. (Afifi & Olson 2005, 193.) Tämän tutkimuksen ystävyys-suhteissa selvää valta-

asetelmaa ei syntynyt kuin vasta erotilanteessa, jossa eroaja otti vallan käsiinsä nostaessaan niin sanotusti kissan pöydälle.

Valtaa käytettiin myös haastateltujen ghostaajien tapauksissa, joissa sitä ilmaistiin yhteydenpidon lopettamisella. Ghostaaminen on verrattain uusi ilmiö ja sitä on tutkittu pitkälti vain romanttisten suhteiden kontekstissa liittyen erityisesti nettideittailuun. Samanlaista etäännyttämisen tai välttelyn taktiikkaa on kuitenkin tutkittu jo aiemmin esimerkiksi Baxterin (1979) toimesta. Ghostaamista voidaankin verrata älypuhelinajan edeltäneissä suhteissa tapahtuneeseen etäännyttämiseen ja välttelyyn, jota Baxter on huomannut esiintyvän varsinkin rennoissa ja intiimeissä pari-/tapailusuhteissa (Baxter 1979, LeFebvren, Allenin, Rasnerin, Garstadin, Wilmsin & Parrishin 2019, 128 mukaan). Yhteydenpidon vähentäminen tai lopettaminen on siis nähty hyväksyttävänä tällaisissa pinnallisissa suhteissa, mikä sotii tämän tutkimuksen tuloksia vastaan, sillä molempien haastateltujen ghostaajien tapauksessa kyseessä oli hyvinkin syvä ja merkityksellinen ystävyysuhde.

Kiinnostavaa oli se, että haastateltavat perustelivat ghostaamista toisen osapuolen kyvyttömyydellä ottaa vastaan kritiikkiä. Tuloksissa ei ilmennyt juurikaan haastateltavien oman käytöksen reflektointia, vaan eron syiksi mainittiin erityisesti toisen osapuolen epämiellyttävät ominaisuudet. Navarro ym. (2021) ovat osoittaneet, että itsevarmat ja empaattiset ihmiset käyttävät ihmissuhteissaan useammin tehokkaita selviytymiskeinoja ja täten kohtaavat vähemmän konflikteja ja erkaantumista (Navarro, Larrañaga, Yubero & Villora 2021, 4). Regan (2011, 258) puolestaan toteaa, että konfliktin sattuessa ihmisten ajatukset ovat korostetun subjektiivisia, yksinkertaistettuja ja itseä palvelevia. Ghostaamista voidaankin mahdollisesti tehdä siitä syystä, ettei olla itse valmiita näkemään omia viestinnän esteitä, jotka vaikeuttavat suhteen ongelmien käsittelyä. Toisaalta eron syytä ei välttämättä pystytä sanoittamaan toiselle osapuolelle, jos se ei ole itse eroajallekaan täysin selvä. Yhteydenpidon äkilliseen lopettamiseen päätyneet haastateltavat perustelivat erotapaa muun muassa sen helppoudella, mutta ristiriitaisuutta aiheuttaa se, että ghostaamisen seuraukset voivat pahimmillaan kestää useita vuosia: jätettyä osapuolta täytyy vältellä kaikkialla, sillä ei voida olla täysin varmoja siitä, että tilanne on molemmille osapuolille täysin selvä ja että tapahtumat on ymmärretty samalla tavalla. Ghostaaminen voikin aiheuttaa sen toteuttajalle "erostressiä" (Navarro ym. 2021, 2). Tuloksemme tukevat tätä käsitystä, sillä molemmat ghostaajat kertoivat

tunteneensa olonsa epämukavaksi päätöksen tekemisen jälkeen. Painostavilta tunteilta ei siis välttyä, vaikka itse erokeskustelua välteltäisiin.

Toinen tuloksista esiin noussut eroamistapa on kohtaaminen. Relationaalisen viestinnän teoriassa puhutaan symmetrian ja vastavuoroisuuden käsitteistä, jotka kuvaavat sitä, millä tavalla suhteen osapuolet reagoivat toistensa viesteihin (Rogers 2008, 338–339). Erään haastatellun kohtaajan tapauksessa viestintä erotilanteessa oli ollut suhteellisen vastavuoroista: eroaja oli ilmaissut halunsa ystävyysuhteen tilan muuttamiseen, johon jätetty osapuoli oli reagoinut olemalla surullinen, mutta sopuisa. Heatheringtonin (1988, 41–42) esittelemällä relationaalisen viestinnän koodausjärjestelmällä tällainen vuorovaikutustilanne voitaisiin kuvata eroajan pyrkimyksenä ottaa suhteessa valta-asema, jonka jätetty osapuoli hyväksyy (↑↓). Toisaalta kyseinen jätetty osapuoli oli eron jälkeen alkanut mustamaalata eroajaa sosiaalisessa mediassa, minkä voisi tulkita tarpeeksi ottaa suhteen valta-asema takaisin, vaikka itse suhdetta ei enää olekaan. Tällöin kyseessä olisi symmetrinen pyrkimys dominoivuuteen (↑↑). Myös toinen haastateltu kohtaaja pyrki ottamaan erotilanteessa hallinnan omiin käsiinsä, mutta jätetty osapuoli ei suostunut käymään asiasta keskustelua. Viestimättömyyskin on oma viestinsä, jonka voisi tulkita samanlaiseksi tarpeeksi pitää kontrolli eron toteutumisesta itsellä, eli kyseessä olisi jälleen symmetrinen pyrkimys dominoivuuteen (↑↑). Toisaalta vastaamatta jättäminen on saattanut myös merkitä sitä, ettei jätetty osapuoli ole halunnut ilmaista minkäänlaista kantaa itse eron tapahtumiseen, jolloin koodi näyttäisi hieman erilaiselta (↑→).

Ihmissuhteissa tapahtuvan viestinnän ja vuorovaikutuksen merkitys on korostunut olennaisella tavalla alkuvuonna 2020 alkaneen koronaviruspandemian värittämässä maailmassa. Monet ovat joutuneet siirtymään etätöihin tai -opiskeluun, olemaan karanteenissa tai välttelemään lähikontakteja esimerkiksi riskiryhmiin kuuluvien läheistensä kanssa. Myös ystävyysuhteet ovat olleet tämän koitoksen edessä kovilla, ja kyky viestiä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti on ollut ehkä olennaisempaa kuin koskaan aiemmin. Toisaalta oman ajan lisääntyminen ja mahdollisuus reflektoida elämässä tehtyjä valintoja ovat saattaneet vaikuttaa siihen, että haitallisista ihmissuhteista johtuvaa ylimääräistä taakkaa on haluttu vähentää. Ghostaaminen onkin ollut pandemian aikana erityisen helppoa, sillä sosiaaliset kokoontumiset ovat olleet hyvin vähissä ja näin ollen ei ole tarvinnut huolehtia siitä, että ghostattuun entiseen ystävään joutuisi vahingossa törmäämään. Koronaviruspandemian

aiheuttama ihmisten välisen vuorovaikutuksen olosuhteiden muutos osoittaakin, kuinka tärkeää myös ystävyysuhteiden ongelmien ja erotapojen tutkiminen on.

6.3 Eroajan tavoitteet ja kokemukset

Kolmas tutkimuskysymyksemme käsitteli sitä, kuinka hyvin eroaja koki onnistuneensa erotilanteessa. Tutkimuksen tuloksista nousivat esiin erityisesti ystävyysuhteen merkityksen vähentyminen ja suhteessa koettu epätasapainoisuus. Tämä ystävyysuhteelle annettu merkitys on voinut myös osaltaan vaikuttaa erotilanteessa käytettyyn viestintätapaan. Kaikkia haastateltavia yhdisti se, että he olivat tyytyväisiä eropäätökseensä, mutta olisivat myöhemmin tarkasteltuina halunneet toimia tilanteessa hieman toisin.

Kuten aiemmin kolmannessa luvussa mainittiin, Sosiaalisen läpäisyn teoria näkee henkilökohtaisten ominaisuuksien, tiedon vaihdon tulosten ja tilannekontekstin vaikuttavan suhteen laatuun (Mangus, Bock, Jones & Folse 2020, 376). Eräs haastateltava mainitsi, että entisen ystävän kanssa ei koettu voivan enää jakaa samoja asioita kuin ennen, sillä tämän ajatusmaailma koettiin liian erilaiseksi. Tällä viitataan vahvasti henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, joiden ei nähty ystävyysuhteessa enää olevan samalla aaltopituudella. Myös toinen haastateltava mainitsi, että ystävyysuhteen toisen osapuolen mielipiteet olivat radikaalisti hänen omistaan eroavia ja tämä aiheutti suhteessa konfliktin. (Mangus ym. 2020, 376.) Tämä sama ilmiö liittyy myös suhteen päättämistä kuvaavan Porrasmallin ensimmäiseen tasoon, jossa keskitytään vahvasti suhteen osapuolien eroavaisuuksiin (Knobloch 2009, 1590–1591).

Suhteiden laatuun on vaikuttanut myös vuorovaikutuksen tilannekonteksti, jolla tarkoitetaan suhteen luonnetta ja osapuolien keskinäistä sitoutumista (Mangus ym. 2020, 376). Tutkimiemme ystävyysuhteiden luonne oli vuosien aikana muuttunut ja esimerkiksi keskustelut käytiin suhteiden loppuvaiheessa suurimmaksi osaksi viestein. Tämä muutos suhteiden luonteessa on voinut osaltaan vaikuttaa osapuolten keskinäisen sitoutumisen tasoon, sillä suhdetta ei ole nähty enää samanlaisena kuin ennen. Myös Porrasmalli näkee viestinnän vähyiden ja sen pinnallisuuden yhdeksi suhteen päättymistä edistäväksi tekijäksi. Nämä ominaisuudet sisältyvät suhteen päättämisen toiseen tasoon, jossa on tyypillistä vältellä

konflikteja aiheuttavia aiheita: suhteessa koettuja ongelmia ei pyritä nostamaan esiin, vaan niistä vaietaan. Tämä sama ilmiö näkyy myös seuraavassa, lamaannuksen tasossa, jossa suhteesta puhumista vältellään, sillä suhde itsessään nähdään negatiivisena ja sen pelastaminen koetaan mahdottomaksi. Ghostaajat näkivätkin suhteen pelastamisen toivottomana tai turhana, joten he päättivät lopettaa suhteen yhteyksien katkaisulla. Kohtaajilla sen sijaan toivoa suhteen jatkumisesta vielä oli, joten he halusivat keskustella ongelmista suhteen päättymisenkin uhalla. Kuitenkin seuraavan tason, välttelyn tason, piirteitä oli havaittavissa toisen kohtaajan käytöksessä jo ennen eroamista, nimittäin tässä tasossa toinen osapuoli pyritään eristämään omasta elämästä. Haastateltava oli pyrkinyt käytöksellään jo pidemmän aikaa sivuuttamaan toisen osapuolen, jotta tämä olisi ymmärtänyt hänen haluttomuutensa suhteen ylläpitämiseen. Kuitenkaan tämä taktiikka ei toiminut ennen suhteen tietoista päättämistä, jolloin osapuoli kohdattiin. (Knobloch 2009, 1590–1591.)

Tuloksista ilmenee, että tiedon vaihdon ja jakamisen positiiviset tulokset ovat suhteen jatkuvuuden kannalta olennaisia. Esimerkiksi eräs haastateltava koki, että hän ei saanut ystävyys-suhteesta enää itselleen palkitsevuutta yhtä paljon kuin hän suhteeseen itse panosti. Sosiaalisen läpäisyn teorian mukaan suhteesta saatava palkitsevuus nähdään syynä edetä kerrokselta toiselle. Ihmiset etenevät suhteiden kerroksissa eteenpäin, jos kokevat hyötyvänsä asioidensa jakamisesta. Jos hyötymistä ei tapahdu, voidaan olettaa reaktion olevan päinvastainen: senhetkisen kerroksen hyödyttömäksi kokemisen vuoksi siirrytään takaisin pinnallisempaan kerrokseen. (Littlejohn & Foss 2011, 236–237.) Suhde lähteekin purkautumaan siirtymällä koko ajan kerroksissa pinnallisempaan päin. Eräässä tutkimusamme ystävyys-suhteessa ystävyyden aikana läheisyyttä osoitettiin fyysisellä läheisyydellä, mutta tätä ei voinut osoittaa enää silloin, kun viestintä painottui sosiaalisessa mediassa viestimiseen. Toisessa suhteessa ystävyys oli vaihtunut vuosien saatossa etäiseksi, sillä yhteydenottoihin ei enää vastattu. Knoblochin (2009, 1591) mukaan Porrasmallissa tämä nähdään portaikoissa etenemisessä niin, että lopuksi saavutetaan suhteen päättämisen viimeinen taso, jossa osapuolet eivät ole yhteyksissä ollenkaan. Tämä taso voidaan saavuttaa hitaasti erilleen ajautumalla tai suhteen äkkinäisellä lopettamisella.

Tutkimusamme ystävyys-suhteissa eroaminen oli tapahtunut hitaan erilleen ajautumisen sijaan äkkinäisesti. Osa haastateltavista oli kuitenkin toivonut suhteen loppuvan erilleen ajautumiseen jo ennen varsinaista eroa, mutta olosuhteet vaikuttivat siihen, että suhde päättyi yhtäkkiä.

Onkin kiinnostavaa, kuinka suhteen mielekkyys ja palkitsevuus on voinut heijastua eroamistavan valintaan: jos suhde koettiin kuormittavana ja jopa turhana taakkana, oli houkuttelevaa lopettaa se ghostaamalla. Kuitenkin myös ghostaajilla oli ajatuksia, joita he erotilanteessa halusivat ilmaista ja ei olekaan varmuutta siitä, onko jätetty osapuoli ymmärtänyt nämä syyt jätetyksi tulemiselle. On mahdollista, että ghostaajilla on ollut hankaluuksia ilmaista omia tunteitaan tai he ovat kokeneet, että toinen osapuoli ei edes välitä heidän kokemuksistaan. Tämä on kuitenkin vain päätelmä, jonka he ovat tehneet toisen osapuolen käytöksestä, sillä keskustelua esimerkiksi arvostuksen puutteesta ei ole käyty.

Viestinnällisestä näkökulmasta eroaminen olisi hyvä toteuttaa keskustelemalla. Tähän suuntaan viittaavat myös tutkimuksen tulokset, sillä vastavuoroista erokeskustelua vaille jääneet haastateltavat kertoivat toivoneensa jälkeensä, että he olisivat puhuneet tunteistaan avoimemmin ja pyrkineet vahvemmin ilmaisemaan kokemuksiaan toiselle osapuolelle. Kuten LeFebvre ym. (2019, 129) toteavat, erot ovat tuskallisia ja niitä kuvaillaan usein eräiksi elämän suurimmiksi ahdinkoa aiheuttaviksi psykologisiksi tapahtumiksi. Koska tilanteeseen liittyy niin paljon vaikeita ja syviä tunteita, olisi niistä hyvä keskustella edes jollain tasolla molempien osapuolten mielenrauhan saavuttamiseksi. Avoimella keskustelulla voisi olla paljonkin merkitystä yksilön identiteettikokemukseen: muun muassa Wrench ym. (2020) painottavat, että ystävyysuhteen loppuminen jää väistämättä osaksi yksilön muistoja ja kokemuksia itsestään riippumatta erotilanteen laadusta. On siis perusteltua kohdistaa tutkimusta siihen, millä tavalla ystävyysuhteita tietoisesti päätetään ja miten tämä vaikuttaa tilanteen osapuoliin.

6.4 Tutkimuksen arviointi

Tutkimuksemme käsitteli ystävyysuhteesta eroamista eroajan näkökulmasta. Saimme aiheesta paljon positiivista palautetta ja myös haastateltavat itse pitivät tärkeänä sitä, että tästä aiheesta puhutaan ja sitä tutkitaan. Itse aihevalintaa voidaan siis pitää onnistuneena.

Tarkastelimme haastatteluista löytämiämme ilmiöitä Relationaalisen viestinnän teorialla ja ihmissuhteen tasoteorioilla: Sosiaalisen läpäisyn teorialla ja Porrasmallilla. Relationaalisen viestinnän teoria tuki tutkimustamme hyvin, sillä se keskittyy nimenomaan ihmissuhteiden vuorovaikutuksen monitahoisuuden selittämiseen sekä viestinnän sisältämiin suhde- ja

sisältötasoihin. Ystävyysuhteesta erottaessa viestien tulkinnalla on valtavasti merkitystä, sillä molemmat osapuolet katsovat tilannetta omista lähtökohdistaan omien tunteidensa vahvistamana ja näin ollen konfliktin syntyminen erotilanteessa on mahdollista. Sosiaalisen läpäisyn teoria ja Porrasmalli puolestaan kuvaavat ihmissuhteiden muodostumista ja purkautumista erilaisten tasojen avulla. Sovelsimmekin näitä teorioita suhteen purkautumisen syitä ja tapoja analysoidessamme. Teoriat sisältävät keskenään paljon samanlaisuuksia ja päällekkäisyyksiä, joten olisi voinut olla hedelmällisempää valita kaksi teoriaa, jotka olisivat kiistelleet keskenään. Lisäksi Porrasmalli oli tutkimuksemme kannalta puutteellinen siksi, että se näkee suhteiden kehittymisen viimeisenä tasona julkisen rituaalin, joten se ei huomioi täysin ystävyysuhteiden kontekstia. Olisikin ollut tutkimuksen kannalta hyödyllistä, jos teoria olisi nostanut ystävyysuhteet parisuhteiden kanssa samalle tasolle. Toisaalta juuri tämä seikka todistaa tutkimuksemme tärkeyden, sillä ystävyysuhteita ei edes teorioissa nähdä aina parisuhteiden kanssa samanarvoisina.

Esikarsintalomakkeella oli suuri merkitys itse haastatteluun päätyneiden henkilöiden valinnassa. Saimme poimittua lomakkeeseen vastanneista henkilöistä neljä kriteerit täyttäneitä haastateltavaa. Käytössämme ei ollut vaikutusvaltaisia kanavia, joilla olisimme tavoittaneet laajan joukon potentiaalisia haastateltavia, joten vaihtoehtoja oli rajatusti. Tutkimus tuli myös toteuttaa suhteellisen lyhyen ajanjakson puitteissa, joten aikaa kymmenien henkilöiden haastatteluun ja etsimiseen ei ollut. Esikarsintalomakkeen vastaajien määrää rajasi myös se, että haastateltavien tuli olla vähintään 20-vuotiaita ja heidän ystävyyserostaan sai olla aikaa enintään kaksi vuotta. Vastaajia olisi tullut huomattavasti enemmän, jos olisimme tutkineet esimerkiksi kouluikäisiä henkilöitä tai useiden vuosien takaisia ystävyyseroja. Lisäksi oma ikämme vaikutti haastateltavien löytämiseen, sillä kontaktimme perustuvat suurin piirtein saman ikäisiin henkilöihin. Itse haastattelun toteutimme puolistrukturoituna teemahaastatteluna, joka jätti haastateltaville paljon tilaa kuvailla avoimesti ja monipuolisesti omia kokemuksiaan. Grounded theory -menetelmää hyödyntämällä saimme täydennettyä analysointivaiheessa puutteelliseksi havaittua dataa, mikä palveli tutkimuksen uskottavuuden rakentumista.

Analyysimenetelmänä käytimme laadullista sisällönanalyysia. Menetelmä toimi tässä tutkimuksessa hienosti, sillä tavoitteenamme oli nimenomaan tutkia yksilöiden kokemuksia sen sijaan, että olisimme pyrkineet löytämään laajasti yleistettäviä tuloksia. Laadullisen

sisällönanalyysin heikkous on kuitenkin täydellisen objektiivisuuden puute, sillä tutkijan henkilökohtaiset ominaisuudet ja näkemykset vaikuttavat väistämättä datan analysointiin (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Toisaalta tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkijoita oli kaksi ja täten saimme analysoitua dataa kahdesta erilaisesta lähtökohdasta käsin.

Perehdyimme tutkimuksessamme ystävyyseron eroa toivoneeseen osapuoleen. Haastatteluissamme nousivat esiin heidän kokemuksensa ystävyyssuhteesta ja erosta. Saimme siis tilanteesta vain toisen osapuolen näkemyksen, joten emme voi täysin ymmärtää kaikkia erotilanteen taustalla vaikuttaneita tekijöitä tai jätetyn osapuolen kokemusta tilanteesta. Lisäksi haastattelimme vain suomalaisia, länsimaisessa ja individualistisessa kulttuurissa eläneitä henkilöitä, joten tutkimuksen tuloksista ei voida johtaa absoluuttisia totuuksia liittyen muissa kulttuureissa esiintyviin ystävyyssuhteisiin – joskin tiettyjä yhteneväisyyksiä saattaa näistä löytyä. Tutkimuksen tuloksia voidaan kuitenkin pitää viestinnällisesti ja yhteiskunnallisesti merkittävänä, sillä ne paljastavat esimerkiksi konfliktien kohtaamisen vaikeuden ja toisaalta tarpeen olla yhteydessä muihin ja tulla kuulluksi. Vahvasti monogamianormin ohjaamassa maailmassa parisuhdeterapiassa käyminen koetaan luontevana vaihtoehtona, mutta ystävyyssuhteille samanlaista apua ei tunnu löytyvän, vaikka tarvetta ns. ystävyysterapialle selvästi olisi.

Huolehdimme tutkimuksen eettisyydestä olemalla läpinäkyviä tutkimuksen tavoitteista ja datan säilyttämiseen liittyvistä seikoista sekä huomauttamalla jokaisen haastattelun alussa, että haastateltavalla oli täysi oikeus keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa tai jättää vastaamatta mahdollisesti epämiellyttäviksi koettuihin kysymyksiin. Mainitsimme myös ymmärtävämmme aiheen arkuuden ja teimme selväksi, että itkeminen tai muu vahvojen tunteiden esiin nostaminen oli täysin hyväksyttävää. Varmistaaksemme haastateltavien emotionaalisen hyvinvoinnin kysyimme kaikilta heiltä haastattelujen lopuksi, millainen olo heille jäi tutkimuksen aiheesta puhumisesta.

6.5 Jatkotutkimus

Tässä tutkimuksessa keskityttiin pelkästään eroajan kokemuksiin ystävyyseron toteuttamisesta ja sen herättämistä tunteista, joten olisi kiinnostavaa selvittää myös jätetyksi tulleen osapuolen

näkökulmaa tilanteesta. Ghostatuksi tulemista on tutkittu niin eroajan kuin jätetyn osapuolen näkökulmasta (esim. LeFebvre ym. 2019, 125–150; Navarro ym. 2021, 1–12), mutta kohtaamisesta ei tietääksemme ole tehty samanlaista tutkimusta. Olisi kiinnostavaa selvittää, millaisia tunteita jätetyksi tuleminen herättää ja miten se voi vaikuttaa yksilön identiteettiin – erityisesti silloin, kun kyseessä on useita vuosia jatkunut ystävyysuhde.

Suunnittelimme alunperin tutkivamme tässä työssä ystävyyseron ja parisuhteessa tapahtuvan eron yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia, mutta tutkielman laajuuden puitteissa aihe oli pakko rajata pelkästään ystävyyseroon. Jatkossa olisikin kiinnostavaa tutkia sitä, onko ystävyysuhteessa ja parisuhteessa tapahtuvilla eroilla jotain yhteistä ja voitaisiinko niissä molemmissa hyödyntää samoja ohjenuoria liittyen viestintään ja vuorovaikutukseen. Samoin niin kutsutun rakkauskielen, eli yksilön tavan osoittaa rakkautta kumppanilleen, näkymistä ystävyysuhteissa voitaisiin selvittää. Jos romanttisissa parisuhteissa yksilöillä on rakkauden osoittamisesta tietynlainen käsitys, johon he odottavat kumppanin vastaavan, voisiko ystävyysuhteista löytyä jonkinlainen vastaava ilmiö?

Usein elämässä koettuihin haasteisiin haetaan vastauksia yksilön varhaislapsuuden kokemuksista ja vanhemmilta saaduista toimintamalleista. Vanhempien toiminnan ja ihmissuhteiden vaikutusta lapsen ihmissuhteisiin on tutkittu esimerkiksi kiintymyssuhteiden ja rakkauden osoittamisen tapojen kontekstissa. Pohdimme sitä, voisiko vanhempien ystävyysuhteiden luonne vaikuttaa myös lasten ystävyysuhdemalleihin samalla tavoin, kuin vanhemman ja lapsen väliset kiintymyssuhteet vaikuttavat lapsen kykyyn olla parisuhteessa aikuisena. Myös tässä voisi olla hedelmällinen mahdollisuus jatkotutkimukselle.

7 Kirjallisuus

Afifi, T., & Olson, L. (2005). The Chilling Effect in Families and the Pressure to Conceal Secrets. *Communication Monographs*. 72(2), 192–216.

Baxter, L. A. & Braithwaite, D. O. (2008). Introduction: Meta-theory and Theory in Interpersonal Communication Research. Teoksessa Baxter, L. A. & Braithwaite, D. O. (toim.)

Engaging Theories in Interpersonal Communication: Multiple Perspectives. Thousand Oaks: SAGE Publications. 1–18.

Escudero, V. & Rogers, L. E. (2004). Observing relational communication. Teoksessa Rogers, L. E. & Escudero, V. (toim.) Relational communication: An interactional perspective to the study of process and form. New York & London: Routledge. 23–50.

Heatherington, L. (1988). Coding Relational Communication Control in Counseling: Criterion Validity. *Journal of counseling psychology*. 35(1), 41–46.

Hruschka, D. (2010). The Development of Friendships. Teoksessa Hruschka, D. (toim.) Friendship: Development, Ecology, and Evolution of a Relationship. University of California Press. 146–167.

Knapp, M. L. (1984). Interpersonal communication and human relationships. Boston: Allyn & Bacon.

Knapp, M. L. & Vangelisti, A. L. (2005). Relationship Stages: A Communication Perspective. Teoksessa Knapp, M. L. & Vangelisti A. L. (toim.) Interpersonal communication and human relationships. Boston: Allyn & Bacon. 152–154.

Knobloch, L. (2009). Stage Theories of Relationship Development. Teoksessa Encyclopedia of Human Relationships. Vol. 3, 1589–1592.

LeFebvre, L. E., Allen, M., Rasner, R. D., Garstad, S., Wilms, A. & Parrish, C. (2019). Ghosting in Emerging Adults' Romantic Relationships: The Digital Dissolution Disappearance Strategy. *Imagination, cognition and personality*. 39(2), 125–150.

Littlejohn, S. W. & Foss, K. A. (2011). Theories of human communication Waveland Press, Inc. Long Grove, Illinois. 235–238.

Mangus, S., Bock, D, Jones, E., & Folse, J. (2020). Examining the effects of mutual information sharing and relationship empathy: A social penetration theory perspective. *Journal of Business Research*. 109, 375–384.

McLaren R. M. & Pederson J. R. (2014). Relational communication and understanding in conversations about hurtful event between parents and adolescents. *Journal of Communication*. 64, 145–166.

McLaren R. M., Solomon D. H. & Priem J. S. (2012). The effect of relationship characteristics and relational communication on experiences of hurt from romantic partners. *Journal of Communication*. 62, 950–971.

Navarro, R., Larrañaga, E., Yubero, S. & Villora, B. (2021). Individual, interpersonal and relationship factors associated with ghosting intention and behaviors in adult relationships: Examining the associations over and above being a recipient of ghosting. *Telematics and informatics*. Vol. 57, 1–12.

Peel, M., Reed, L. & Walter, J. (2014). The Importance of Friends: The Most Recent Past. Teoksessa Caine, B. (toim.). *Friendship: a history*. London: Routledge. 317–355.

Regan, P. C. (2011). *Close Relationships*. New York: Routledge.

Reis, H. (2012). *Psychology of Close Relationships*. SAGE Publications.

Rogers, L. E. & Escudero, V. (2004). Theoretical Foundations. Teoksessa Rogers, L. E. & Escudero V. (toim.) *Relational communication: An interactional perspective to the study of process and form*. New York & London: Routledge. 3–21.

Rogers, L. E. (2008). Relational Communication Theory. Teoksessa Baxter, L. A. & Braithwaite, D. O. (toim.) *Engaging Theories in Interpersonal Communication: Multiple Perspectives*. Thousand Oaks: SAGE Publications. 335–347.

Siminoff, L., & Step, M. (2011). A Comprehensive Observational Coding Scheme for Analyzing Instrumental, Affective, and Relational Communication in Health Care Contexts. *Journal of Health Communication*. 16(2), 178–197.

Solomon, D. H., Knobloch, L. K., & Fitzpatrick, M. A. (2004). Relational power, marital schema, and decisions to withhold complaints: An investigation of the chilling effect on confrontation in marriage. *Communication Studies*. 55, 146–171.

Strauss, A. & Corbin, J. (1997). Grounded theory in practice. Thousand Oaks: Sage.

Taylor, D. & Altman, I. (1987). Communication in interpersonal relationships: Social penetration processes. Teoksessa M. E. Roloff, & G. R. Miller (toim.) Interpersonal process: New directions in communication research. London: Sage. 257–277.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Watson, K. M. (1982). An analysis of communication patterns: A Method for discriminating leader and subordinate roles. *The Academy of Management Journal*. 25, 107–120.

Wrench, J. S., Punyanunt-Carter, N. M. & Thweatt, K. S. (2020). Stages and Types of Friendships. Teoksessa Wrench, J. S., Punyanunt-Carter, N. M. & Thweatt, K. S. (toim.) Interpersonal Communication – A Mindful Approach to Relationships. <[https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Communication/Book%3A_Interpersonal_Communication_-_A_Mindful_Approach_to_Relationships_\(Wrench_et_al.\)](https://socialsci.libretexts.org/Bookshelves/Communication/Book%3A_Interpersonal_Communication_-_A_Mindful_Approach_to_Relationships_(Wrench_et_al.))>, viitattu 12.3.2021.